ADINI DEĞİŞTİREN ÇOCUK

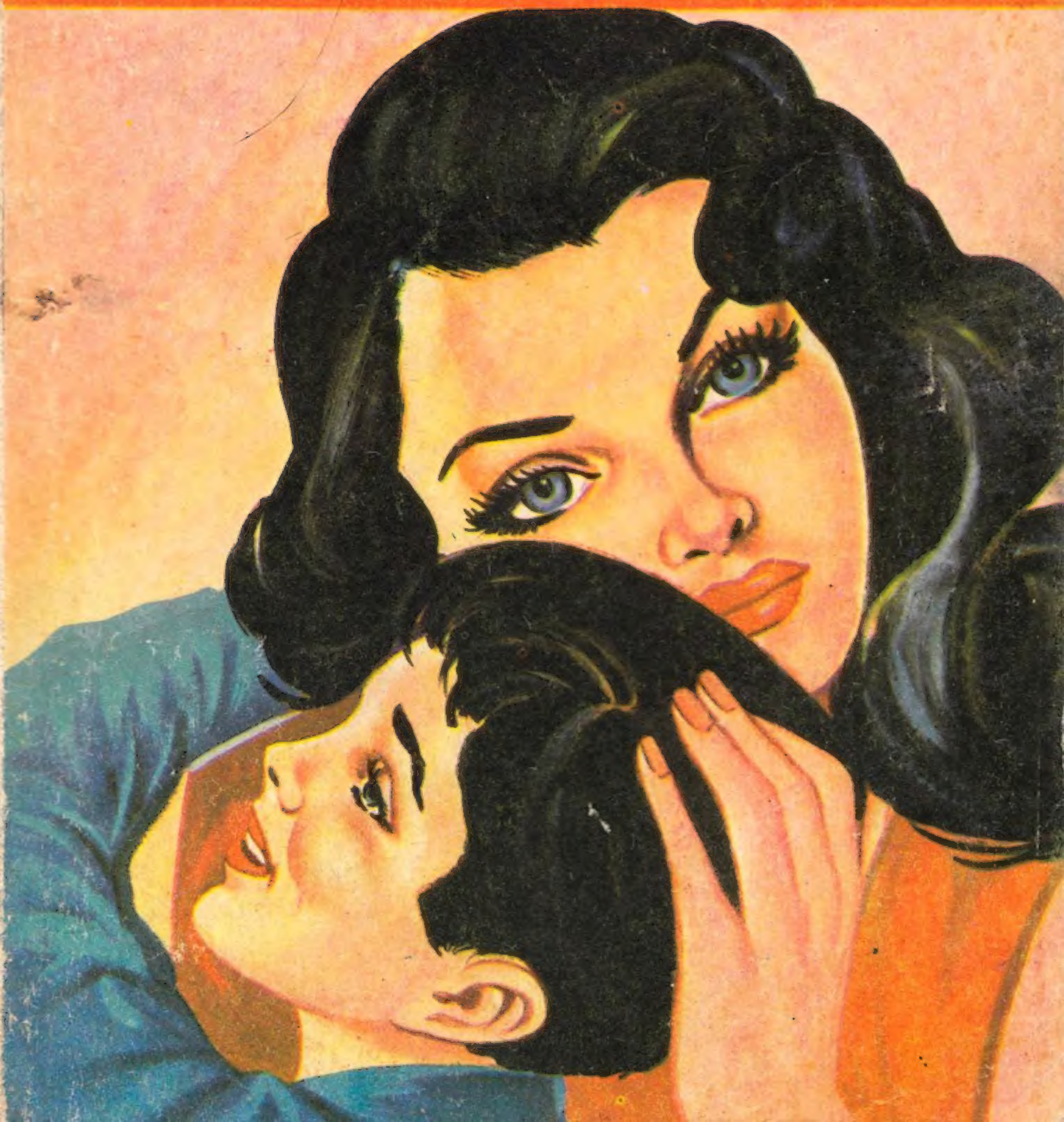

ADINI DEĞİŞTİREN ÇOCUK

Yazan:
KEMALETTİN TUĞCU

İTİMAT KİTABEVİ
Cağaloğlu Narlıbahçe Sokak No. 19
P. K. 1283 — Telefon : 27 03 39
İSTANBUL

Dizgi : **Bilgiç Matbaası**
Baskı : **ÖNSÖZ Basım ve Kağıtçılık**
İSTANBUL — 1979

— 1 —

Akşam olup da herkes evine çekildi mi hemen her avludan dayak yiyen bir çocuğun bağırtısı duyulurdu. Babaları nasırlı avuçlarıyla onlara vurdukça vurur ve:

— Sarı öküzü neye suya saldın?, davarı neye güneşte bıraktın, kuzunun bacağını nerede kırdırdın?

Diye oğullarının suçlarını sayıp döker, bazan hızlarını alamaz, ellerini bırakıp kürek sapı ile, üvendire ile döverlerdi.

Dayak yiyen çocuklar için anneleri hiç karışmaz, bazen:

— Oh olsun, ben dedimdi.

Diye sevinirlerdi.

Köyde bizimkinden başka ondört ev vardı. Bunlar da ev değil, kerpiçten örülmüş, üstleri toprak sıvanmış, pencere yerine çul gerili bir delik açılmış dört duvardı.

Evlerin yanında çitle ayrılmış bir bahçe, bu bahçede de gübre yığınları bulunurdu. Köyün ortasında bir meydan, bu meydanda bir kuyu vardı. Büyük bir ağacın gövdesini oyarak tekne diye kullanır, hayvanlara buradan su içirirlerdi.

Karacaviren adındaki köyümüzün içinde bir tek ağaç yoktu. Zaten yaz günleri, hastalardan, ihtiyarlardan, emzikli kadınlardan başka köyde kalan olmazdı. Herkes tarlalara gider, güneşin altında, kızgın toprak üstünde durmadan çalışırdı.

Çoğu gece ışık yakılmazdı. Evlerde lâmba bile yoktu. Hava kararınca yatar, gün ışıyınca ayaklanırlardı. Yedikleri yemek saç üstünde yarı kavrulmuş yufka ekmeği, bulgur pilâvı, fasulye, bakla, çorbaydı. Yazın yemekler daha çeşitli olur, erik hoşafı, pekmez, meyva karışırdı.

Bizim evimiz öteki evlere hiç benzemezdi. Ona köyde kiremitli ev derlerdi. Penceresinde cam, evin yanında erik ağaçları vardı.

Benim hayatımda büyük bir sır vardı. Ben bunu aklım erdiereli farketmiştim ama ne olduğunu bir türlü anlayamamıştım.

Babam Ahmet beni hiç dövmezdi. Ben ne yapsam kimse ses çıkartmaz, her istediğimi yerine getirirler, bana daha başka yiyecekler verir, benim için hep iyi şeyler düşünürlerdi.

Annemin adı Fatma idi. Besili, kuvvetli, güzel yüzlü bir kadındı. O öteki kadınlar gibi tarlaya girmezdi. Kendimi bildim bileli onu yanımda görürdüm. Babam fakir köylüleri tarlararımızda çalıştırır, çobanlar tutar, eve gelince de ilk işi beni aramak olurdu.

Bizim evimizde geceleri yaktığımız lâmba, hiç kimsede olmayan yemek kapları, başka türlü eşya, resimler vardı. Ara sıra köyün kadınları gelip anneme, dikiş makinesinde birşeyler diktirirlerdi. Çünkü bizim evde dikiş makinesi de vardı.

Babam annemi hiç dövmezdi. Onlar iki kardeş gibi iyi geçinirlerdi. Köydeki ihtiyarlar bile babamın hatırını sayar, ona «Ahmet Efe» diye seslenirlerdi.

Babam temiz giyiniyor, herkese elinden geldiği kadar iyi davranıyor başı sıkılanlara yardım ediyordu.

Köyümüze iki saat uzakta Kavaklı adında büyük bir köy ve bu köyde de üç sınıflı bir okul vardı.

Altı yaşıma geldiğim zaman babam beni bu okula götürdü. Ondan sonra yanaşmalarımızdan biri, her sabah beni

atla okula götürmeğe, akşamları da alıp getirmeğe başlamıştı.

Ben bu Kavaklı köyünde okudum. Bir tek öğretmen vardı. Herşeyi çabucak okuduğum, öğrendiğim için öğretmen beni çok seviyor, benimle ayrıca uğraşıyordu.

Yaşları benimkinden çok daha büyük olan çocuklar bir türlü okuyamazken ben bir yıl içinde yazı yazmağa ve yedi yaşımdayken gazete okumağa başlamıştım.

Kalın kafalı, isteksiz, tembel çocukların arasında benim gibi okumağa düşkün bir çocuğun bulunması köy öğretmenini çok sevindiriyordu.

Beş sınıflı okul çok uzakta olduğu için bana dördüncü ve daha sonra beşinci sınıfı okutan öğretmenim, beşinci sınıfı da bitirerek diploma almam gerektiği zaman babamı çağırdı ve ona:

— Efe, dedi. Ben büyüklere danışarak oğlunu beşinci sınıfa kadar okuttum, eline belge de verdim. Bu hafta kasabaya giderek onu imtihana sokacaksın, diploma alacak.

Öğretmenim babama gereken yazıları verdi. Bir gün babam en güzel atlarından birisini koşturup yaylı arabamızla annemi de alarak beni kasabaya götürdü.

Kasaba dört saat uzaktaydı. Orada annemin akrabası olan ihtiyar bir bakkalın evinde kaldık. Üç gün arka arkaya beni ilkokula götürdüler. Orada imtihan ettiler, pekiyi derece ile ilkokul diploması aldım.

Galiba öğretmenimin de çok tesiri oldu. Benim okumağa devamım için babam kasabada bir küçük ev tuttu. Güz gelip de okullar açılacağına yakın kasabaya gittik. Ben de altıncı sınıfa devama başladım.

Onbeş evli, pek fakir bir köyde doğduğum için kasaba bana dünyanın en büyük şehri gibi gelmişti. Orada her çeşit eşya satan dükkânlar, kahveler, süslü gezen erkekler, kadınlar, subaylar ve askerler vardı.

İki dağın arasında bulunan bu kasaba ilk aylarda bana

ne kadar güzel ve eğlenceli geldiyse sonraları da o kadar sıkılmağa başladım.

Okudukça dünyanın çok daha büyük olduğunu öğreniyor, deniz resimlerine, tren resimlerine, kat kat binalara, yapılara düşüne düşüne bakıyordum.

İlkokulda, doktor, eczane, postahane, mahkeme gibi kelimeler ve bunların neye yaradıklarını görmeden öğrenmiştim. Şimdi onları görüyordum. Kasabanın gazete ve kitap satan bir dükkânı vardı. Oraya uğradıkça kitapları karıştırır ve babamdan isterdim. O da istediklerimi alırdı.

Okul tatil olunca köye giderken ben kitaplarımı da götürüyor ve onlarla çok vakit geçiriyordum.

Boş kalan zamanlarımda babamdan isteyip aldırtığım sazı çalardım. Bu sazın sesi beni düşündürür, bana arkadaşlık ederdi. Ben çalarken köylü çocukların etrafıma toplanıp dinlemelerinden sıkılırdım. Ama ben odamda çalarken annem, yahut babam sessizce dinler, hiç konuşmazlardı.

Babam her ay kasabaya gider ve gelirken birçok yeni eşya, köyde bulunmayan yiyeceklerden alıp getirirdi.

Babam postahaneden para alıyordu. Ama bu parayı kim yolluyordu? Ben bunu bilmiyordum.

— 2 —

Yedinci sınıfı bitirerek sekizinci sınıfa geçtiğim zaman tam on üç yaşımı da bitirmiş bulunuyordum. Okulda öğretmenlerin en çok sevdiği ve öteki öğrencilere örnek olarak gösterdiği bir ben vardım. O yıl da okul bitti, pekiyi derece ile sınıfımı geçtim ve Karacavirana döndük.

Birgün babam odama girerek:

— Mehmet Ali, dedi. Bir mektup yazmak lâzım. Acele olacak. Ben söyliyeyim sen güzel güzel yaz.

Sazımı bıraktım, elime kâğıt, kalem aldım. Annem de odaya geldi, bir köşeye oturdu. Babam söyledi, ben yazdım:

«Doktor beyefendi, evvelâ selâm ile ellerinizden öperim. Fatma da ellerinizden öper. Mektubunuzu aldım, gönderdiğiniz paraları da her ay postadan alıyorum. Sayenizde çok iyi geçiniyoruz. Yalnız Fatma, gece gündüz gözyaşı dökmektedir.

Mektubun burasına gelince annemin hıçkırarak ağlamağa başladığını gördüm. Babam sesini kesti. Annem:

— Biz kötü ettik Alim, kötü ettik, diyordu.

Ne olmuştu? Ne kötülük etmişlerdi? Sahiden de annemin sık sık ağlamasının sebebi ne idi?

Ben annemin yanına koştum. Boynuna sarıldım. O da bana sarıldı:

— Oğlum oğulcuğum, Mehmet Alim benim, diyordu.

Onun kuvvetli kollarında tuhaf bir bezginlik, halinde saklıyamadığı bir keder seziyordum. Benim de gözlerim dolmuş, bir sıra yaş yanaklarımdan aşağıya kaymıştı.

— Nen var anne, neye kederleniyorsun, benden neye saklıyorsun? dedim. Annem beni bir daha göğsünde sıktı. Kendisini tuttu:

— Hiç, hiç Mehmet Alim, dedi. Hiç bir tasamız yok.

— Anne, birşeyin yok da neye ağlıyorsun? Ben senin oğlun değil miyim, benden ne var saklıyacak?

— Sus, sus Mehmet Alim, sus, benim yok birşeyim.

Annem bana derdini söylemedi. Babam da kıpkırmızı kesilmiş, önüne bakıyor, tasalı tasalı duruyordu.

Annem çekilip gidince babam mektubu yazdırttı:

«Sizin isteğiniz üzerine bu mektubu oğlumuz Mehmet Aliye yazdırttım. Bu yıl ortaokulun son sınıfına gidecek. Daha sonrası için siz ne emir verirseniz öyle yaparız.»

Babamın yazdırdığı bu mektup biraz daha uzadı. Ben yazdıklarımdan manalar çıkartmağa uğraşıyor, benden sakladıklarım öğrenmeğe çalışıyordum.

Zarfın üzerine şöyle yazdırttı:

«Doktor Ragıp Tansı, Hüsamettin beyin köşkünde
Erenköy — İSTANBUL»

O güne kadar ben babamın böyle bir doktor tanıdığından haberdar değildim. Benden birçok şey saklıyorlardı. Yanımda konuşmaz ama annemle babam kendi odalarında fısıldaşırlardı.

Bir gün evde yalnızdık. Annem bir köşede oturmuş dalgın dalgın düşünüyordu. Yanına gittim. Boynuuna sarıldım:

— Anne, Annem dedim. Bu doktor Ragıp kimdir?

— Mehmet Alim, dedi. Baban askerliğini İstanbulda yaptı. Hüsamettin bey adında bir yedeksubayın emir eriydi. Çok, çok zengin insanlardı. Babanın askerliği bitince yanlarından ayırmadılar. Baban evlenmiş, askere gitmişti. Ben de taze gelindim. Beni de İstanbul'a aldırttılar. İki yıl onların köşkünde kaldık. İşte bu doktor da o zengin insanların dostu. Evdekiler ona amca derler. Onlarda yatar, kalkar, çoluğu, çocuğu yok, garip bir ihtiyar.

— Peki bize ne diye para yolluyor?

— Onlarda para çok. Bizim köyün çok fakir olduğunu biliyorlar. İyi insanlardır.

Annemden fazla bir şey öğrenemedim. Bu kuruntular içimden hiç çıkmıyordu.

Daha önce, çoğu çoban, rençber olan ilkokul arkadaşlarımdan da birşeyler duymuştum. Bana:

— Senin annen de, baban da bahıtlı insanlar, derlerdi. Bizim babalarımız, dayılarımız yıllarca İstanbulda durdular ama çul tutamadılar. Senin baban iki yıl bir konakta yanaşmalık etti, bağ, bahçe, ev, davar sahibi oldu. Her ay da para gelir İstanbul'dan.

Bu sözlerin gizlediği şeyleri yaşım ilerledikçe bulup çıkartmak istiyordum. Sonra ben, ne babama, ne anname, ne de öteki köy çocuklarına benziyordum. Annem, babam, esmer, yağız insanlardı. Köy çocukları da yuvarlık başlı, kaba yapılı, hemen rençber oluveren çocuklardı.

Benim derim bembeyazdı. Ellerim avaklarım ufacıktı. Yüzüm ince ve saçlarım simsiyahtı. Köylü çocuklarına hiç benzemiyordum.

Onların kolları bacakları çalışırken benim kafam çalışıyordu. Onlar davar otlatıp, gölgeliklerde yarenlik ederlerken ben onlara hiç uymuyor, okuyor, saz çalıyordum.

Onlar da çıplak ayakla gezer, ya ayaklarına çarık giyerlerdi. Babam bana kasabadan ayakkabı alır, hazır elbise alırdı.

Çocuklar beni biraz kınar ve :

— Sen zengin çocuğusun, bize uymazsın, derlerdi.

Köyde, damı çökmüş, duvarları yıkılmış, boş bir kerpiç kulübe vardı. Babam ara sıra oraya gider, yıkık duvarların üstüne oturarak düşünürdü.

Babamın doğduğu ev, onun babasının içinde yaşadığı, babamın annemle evlendiği ev bu daracık, küçücük evmiş.

İstanbul'dan paralı olarak gelmişler, önce birkaç ay bu evde oturmuşlar, sonra yeni evimizi yaptırmışlar.

Okuldan döndüğüm bir gün annemi göz yaşları içinde buldum. Babam da oradaydı. Babam :

— Mehmet Ali, dedi. Ben ananla İstanbul'a gidiyorum. Sen de biliyorsun ki o sık sık ağlıyor. Bir hastalığı mı var, sinirleri mi bozuk, bunu bir iyi anlamamız lâzım. Çok durmaz, hemen geliriz. Sen burada Zehra abla ile oturursun. Bir dediğin iki olmaz. Seni de götürürdük ama bu yıl son sınıftasın. Okuldan ayrılmam doğru değil.

İşte bana böyle dediler. Ertesi gün annem beni birçok öptü, okşadı ve babamla beraber otobüse binerek gitti.

Annem hasta değildi. Son günlerde onu çok iyi bulmuştum. Gülüyor, ara sıra şarkı söylüyordu. Onlar gittikten sonra evi araştırdım. Babamın eski elbiselerinin cebinde bir mektup buldum. Bu mektupta şöyle deniyordu :

«Oğlum Ahmet, Dilâver birden bire hastalandı. Vaziyetini pek iyi görmüyorum. Fatma birkere daha onun dünya

gözüyle görsün. Eğer çocuk ölürse ikimizin de yüreğine dert olur. Fakat sen ona bu kadar açık söyleme. Çok sıkı tenbih et, birşey belli etmesin.

Aman oğlum, dediklerimi unutma, çok dikkatli davranmak lâzım.»

Annemin, babamın İstanbul'a gitmelerinde işte böyle bir sebep varmış. Ben bu Dilâverin bir resmini görmüştüm. Yedi, sekiz yaşlarında bir çocuktu. Babam bir gün onu bana da göstermiş ve :

— Kapılandığımız evde, evin sahibinin seninle yaşıt bir oğlu vardı. Annen onu da emzirdi. Kendi çocuğu gibi sever, işte bu resim onundur.

Demişti.

Hasta olan bu çocuk olmalıydı. Şimdi o da benim yaşımda olduğuna göre o da ondördünde bulunuyordu. Ama o çok zengin bir insanın oğlu idi. Belki de bu süt annelik yüzünden bize para yolluyorlardı.

Ben derslerime daldım. Onların gidişinden onbeş gün sonra eve bir mektup geldi. Doktorun yazısını hemen tanıdım. Bana şöyle yazıyordu :

— Oğlum Mehmet Ali, Annen, baban burada. Anneni muayene ettirdik. Korkulacak bir şeyi yokmuş. Bir hafta sonra gelecekler. Selâm edip gözlerinden öperler. Sen de güzel güzel otur, derslerine çalış. Kendine dikkat et.

Fakat annemle babam söylediği kadar çabuk gelmediler. Ben bir mektup yazarak sordum. Aldığım cevapta sıhhatlerinin iyi olduğunu bildirdiler. İstanbul'da tamam bir ay kaldılar. Dönüşlerinde annem hep üzüntülüydü. Ben ona sarılıp öptüm, fakat o benden bilmem ne için çekiniyordu.

Ben hep böyle şeylerle uğraşacak yaşta değildim. Dersler çok ağırdı. Babamın okuması yazması olmadığı için bana yardım edemiyordu. O yıla kadar daima sınıfta en iyi öğrenciler arasındaydım. Derslerimi başarmak için durmadan çalışmak istiyordum.

İmtihan yaklaştıkça beni de tasa alıyordu. Kasabada lise yoktu. Liseye gitmek için mutlaka büyük bir şehre taşınmamız lâzım geliyordu. Köyümüzde evimiz bağlarımız, hayvanlarımız vardı. Bunları yüzüstü bırakamazdık. İşte bu yüzden ben yatılı olarak bir liseye yazılmalıydım.

Annemle babam bunu konuşuyorlardı. Ben okuyacağım diye direniyordum. Nihayet Doktora bir mektup yazarak onun fikrini almağı düşündüler. Bu mektubu ben yazdım. Bir hafta sonra Doktor cevap verdi. Şöyle diyordu :

— Diplomasını alınca Mehmet Ali'yi buraya gönderiniz, biraz İstanbulu görmüş olur, sonra da ben onu bir liseye yatılı olarak yazdırtırım.

Mektubun bir yerinde de :

— Size de elden gelen yardımı yaparak kimseye muhtaç olmıyacağınız bir halde yaşamanızı temin edeceğimi söylemeğe lüzum yok, diyordu.

İmtihanlar başladığı zaman beni ayrılık zamanının da yaklaştığını düşünüyor, biraz üzülüyordum. Bir taraftan da İstanbulu, bu koskoca şehri kendi gözlerimle göreceğim için seviniyordum.

Benim romanlara, yazı yazmağa da merakım vardı. Edebiyat öğretmeni yağdızım birkaç şiiri görmüş, benim ilerde büyük bir şair veya muharrir olacağımı tahmin etmişti.

Nihayet imtihanlar bitti. Ben tam onbeş yaşıma bastığım yıl, pek iyi derece ile ortaokulu bitirmiştim. Onbeş gün sonra da diploma geldi. Okul müdürü bana ayrıca bir pergel takımı hediye etti. Onlardan içim acıyarak ayrıldım. Hepsi beni ayrı ayrı öpmüş, bir köylü çocuğun gösterdiği başarı karşısında hayretler içinde kalmışlardı.

Artık diplomamı almıştım. Temmuzun onbeşi idi. Okulların açılmasına içi buçuk ay vardı. Onbeş gün sonra, Ağustos başında yola çıkacaktım. Anamdan babamdan ayrılma günü yaklaşıyor, babam kasabadaki terzide yeni bir elbise diktiriyordu.

Annem benim İstanbula gidişime biraz da seviniyor :

— Biz de işlerimizi düzene koyar, yazın İstanbula gider, köşkte otururuz değil mi Ahmedim, diyordu.

Ben annemi çok severdim. Babam hiçbir zaman bana karşı bir baba gibi davranmamıştı. Onun beni payladığını hiç hatırlamıyorum. Birgün bir atın kaçmasına sebep olmuştum. Babam çok kızmış, yanaşmanın üstüne yürümüş, yanaşma da atı kaçıranın kendisi olmadığını, kapıyı benim açtığımı söylemişti. Babam eve doğru gelirken annem onu önleyip :

— Ahmedim, Ahmedim, sakın ha, unutma ha... demişti.

Babam yanıma geldiği zaman soluyordu ama hiç kızgın değildi :

— Mehmet Ali, oğlum haydi gidelim de kır atı arayalım seninle, dedi.

Beraber gittik, atı çayırda otlarken bulup getirdik. Ben korkmuştum. Kendiliğimden :

— Kapıyı ben açtım ama bir daha açmam baba, dedim.

Babamın benden çekinir bir hali vardı. Benim hasta olacağımdan korkar, sık sık anneme :

— Aman diyeyim Fatma, Mehmet Aliye göz kulak ol, der evden öyle çıkardı.

Bana bu kadar dikkat ederdi ama bir kere bile beni sarılıp öptüğünü, içinden gelen bir sevgi ile kucakladığını, okşadığını bilmem. Bana elini dokundururken çekinirdi. Okulda başarı gösterdiğim zaman kaç defa kendisini tebrik etmişler o şaşkın şaşkın gülümsemiş önüne bakmış, pek sevinmiş görünmemişti.

Böyleydi ama küçük bir hastalığa yakalansam yanımdan ayrılmaz, eli ayağı şaşırırdı.

— 4 —

Nihayet bir sabah, İstanbula giden bir tüccara beni katmışlar, İstanbul yoluna çıkarmışlardı.

Onbeş yaşımda, zayıf, uzunca boylu, uçuk, beyaz renkli bir öğrenci idim. Yanımda kasabadan aldığımız yeni bir bavulda çamaşırlarım, bir torba içinde de sazım vardı.

Bir gün, bir gece tren yolculuğundan sonra bir akşam geç vakit Haydarpaşaya vardık.

Tüccar beni bir otomobile bindirdi. Erenköyünde Hüsamettin beyin köşküne götürmesini tenbih etti.

Yollarda garipsiyor, Fatma annemi, babamı, Karacaviran'ı, kasabayı düşünüyor, ağlamaklı oluyordum. Ama ne olsa artık geri dönemezdim. Karanlıkta etrafıma bakınıyor, görmeğe çalışıyor, yolları belliyecekmiş gibi davranıyordum.

Kavaklıdaki köy öğretmeninin hediyesi olan kol saatime baktım, saat dokuz buçuk olmuştu.

Otomobil durdu. Şoför inerek demir parmaklıklı bir kapının ziline bastı. İhtiyar bir adam kapıyı açınca :

— Yolcu getirdim, dedi.

İhtiyar şaşırmıştı. Ben bavulumla, sazımla otomobilden indim. Adama :

— Doktor Ragıp Beyi göreceğim, dedim.

İhtiyar adam :

— Doktor Beyefendi evde yok, dedi. Birkaç gün için Bursaya gitti.

Benim şaşkınlığımı görünce :

— Siz buyurun içeri, dedi. Beyefendiye haber vereyim.

Bavulumu elimden almıştı. Ben de sazımı taşıyordum. Uzun bir bahçe yolunda geçtik. Yarı karanlık bir köşke girdik. Beni çok süslü bir odaya koydular. İhtiyar adam bavulumu kapının yanına bırakmıştı. Ben de sazımı dayıyacak bir yer aradım.

Şaşkın, yorgun ve sersemdim. İçimde sebebini bilmediğim bir eziklik vardı. Ağlamak istiyordum.

İhtiyar adam dışarıda hizmetçi ile birşeyler konuştu yine yanıma gelerek :

— Siz Doktor beyin beklediği çocuk musunuz? dedi. Siz Mehmet Ali misiniz? Ahmedin oğlu?

— Evet, dedim.

Doktor bey yoklar, Beyefendi de biraz rahatsız olduğu için erken yatmışlar. Gel benimle oğlum.

Adam yine bavulumu aldı, ben de sazımı aldım. Kapıdan çıkarken hizmetçi arkamdan sesli sesli gülüyordu.

Bahçede, ağaçların arasında yürüyüp kapının önünde elektrik yanan bir küçük eve girdik. İhtiyar beni bir odaya soktu. Biraz sonra yiyecek getirdi ve yatacak yer gösterdi.

Ben şaşkın, korkak, beceriksik olmuştum. Kendimi bıraksam ağlıyacaktım.

İki gecedir uykusuz olduğum için dalmış, uyumuşum. Sabahleyin etrafı daha iyi gördüm. İçinde yattığım ev tek katlı, çam ağaçları arasında bir yerdi. Yanında büyük bir ahır ve kümesler bulunuyordu. Çamların arasından süslü saçaklarını gördüğüm beyaz köşkün önünde büyük bir havuz vardı. Bahçenin her tarafı temiz, bakımlı ve çiçekliydi.

Elimi, yüzümü yıkadıktan sonra beni çağıran ihtiyarın yanına gittim. Bu adamın gözleri iyi görmüyor, kulakları da pek ağır işitiyordu.

Evin önünde bir çardak vardı. Altında masa bulunuyordu. Orada çay, peynir, ekmek, tereyağı, reçel ve yumurta bulunan bir kahvaltı hazırlamıştı. İhtiyar adam bahçıvanmış. Kahvaltıda köyden yeni gelmiş bir yanaşma, kümeslere bakan bir adam bulunuyordu. Bunlardan yalnız Hurşit adındaki bahçıvan babamı tanıyordu.

Kahvaltıdan sonra beklemeğe başladım. Ağaçların arasında gezindim. Çiçeklere bakan ihtiyarın yanında dolaştım. Kimse beni aramıyordu.

Bahçıvana sordum. Bana doktorun bir haftadan evvel dönemiyecek olduğunu, ihtiyar ve romatizmalı bulunduğunu, Bursa'da kaplıcalara, tedaviye gittiğini anlattı. Şöyle konuştuk :

— Dilâver nerede?

— Dilâver mi? Oğlum burası İstanbul. Burada edep, er-

kân vardır. Beyefendinin biricik oğluna böyle seslenilmez. Ona küçükbey deriz biz. İşte bu küçük bey de Doktorla birlikte gitti.

— Şey, Hüsamettin bey nerede?

— Sen burada olanların isimlerini ne biliyorsun?

— Babama mektup gelirdi de...

— Hüsamettin Beyefendi de biraz rahatsızdır. Çoktan beri evden çıkmıyor. Ben sabahleyin senin için söyledim. Yemesini, içmesine dikkat et, senin yanında kalsın, dedi bana Sen de ye, iç yat. Allah her şeyi bol bol vermiş, keyfine bak. Burada köyünde adını bile duymadığın şeyler var.

Bahçıvanın bu sözleri bana çok ağır geliyordu. Ama hiç karşılık vermedim. O devam etti :

— Bunlar seni ilgilendirmez. Doktor beyin seni köyden neye getirttiğini bilmem. Zaten onun işine akıl ermez. Nasıl, senin köy mü güzel İstanbul mu? bakayım.

Ben ihtiyarla artık konuşmuyordum. O beni kaba, hiçbir şeyden anlamaz, bir köylü çocuk sanıyordu Ben de elime aldığım bir kitapla ağaçlardan birisinin altına gidip oradaki sıraya oturuyor, etrafıma bakınarak, kâh düşünerek okuyor, vakit geçiriyordum.

Köşke geldiğimin ikinci günü, öğleden sonra yine bahçeye çıkmış ve bir ağaç altında oturmuştum. Kulağıma tatlı sesler geldi. Bir saz, piyano çalınıyordu köşkte. Ses derinden ve boğuk boğuk geliyordu. Ben piyanoyu kasabada, öğretmenimizin evinde görmüştüm. Müzik öğretmenimizin evinde eşya yoktu ama piyano vardı. Boş bir odada, kuru bir iskemleye oturur, notalarını çıkartır, onlara bakarak çalardı.

Benim musikiye merakımı bildiği için çok defa evine çağırırdı. Ondan birçok defa batılı bestecilerin eserlerini dinlemiştim. Saatlerce oturur hiç sıkılmazdım.

Adamcağız hastalanmasaydı ben piyano çalmasını öğrenecektim. Bir iki ders bile almıştım. Notaya gelince onu epeyce öğrenmiştim.

Şimdi bahçede, uzaktan ve derinden gelen bu sesi bütün dikkatimle dinliyordum. Köyü, Anamı, babamı, Doktoru, yanlızlığımı, herşeyi unutmuş, daha iyi duyabilmek için köşke doğru biraz daha yürümüştüm.

Artık köşkün bir yanını çok daha yakından görüyordum. Ses açık bir pencereden çıkıyordu. Sırtımı bir ağaca dayamış ve pencereye gözlerimi dikmiştim.

Bir aralık piyano sesi durunca arkamda kumların çıtırdadığını duydum. Döndüm. Hemen hemen yanıma kadar gelmiş olan çok süslü bir kadınla karşılaştım. Bu kadın gözlerini testekerlek açarak bir kere yüzüme baktı ve sesi yettiği kadar bir çığlık koparttı.

Ben korkumdan telâşımdan ne yapacağımı şaşırarak küçük eve doğru beş on adım attım. Sıra ile dikilmiş, birbirine girmiş taflan sıralarının arkasına geçtim.

Bu sırada bir erkek sesi :

— Lamia, Lamia, ne var? diye bağırıyordu.

O taraftan çeşitli sesler geliyor ve bir kadın sesinin haykıra haykıra ağladığım duyuyordum.

Arası çok geçmeden sesler kesildi. Ben çardağın altında suçlu gibi oturuyordum. Bu kadının adı demek Lamia idi. Bana o kadar az görünmüş, ama öyle tesir etmişti ki, ben de az daha bir tanıdığa rastlamış gibi haykıracaktım.

— 5 —

O taraftaki seslere koşan ihtiyar bahçıvan biraz sonra telâşla yanıma geldi. Kaşlarını çatarak :

— Çocuk, sen ne yaptın? diye beni payladı.

— Ben birşey yapmadım.

— Daha ne yapacaksın, Hanımefendiyi korkutmuşsun.

— Ben korkutmadım, kendisi korktu.

— O tarafta ne işin var sanki?

Ben tekdir edilmeğe hiç alışık değildim. Bahçıvanın sözlerinden fena halde alınmış ve somurtmuştum.

İşte bu sıra uzaktan doğru, uzunca boylu, zayıf bıyıksız, saçları bembeyaz bir adamın küçük eve doğru gelmekte olduğunu gördüm.

Onu ihtiyar da görmüş ve yerinden kalkarken :

— Senin yüzünden lâkırdı işiteceğim şimdi, demişti.

Önünü ilikliyerek gelen adama doğru koşmağa çabaladı. Yaklaşınca kollarını yanına salıvererek dimdik durdu. Beyaz saçlı adamın sinirli sesini olduğum yerden duyuyordum :

— Bu ne kepazelik. Kim o bahçede dolaşan? Söylesene? Ne duruyorsun karşımda, sana söylüyorum.

Bahçıvanın korkak sesi :

— Beyefendi, beyefendi, ben o çocuğa tenbih etmiştim ama dinlememiş, köşke doğru gitmiş, dedi.

Beyaz saçlı adam :

— Çocuk dediğin de kim? diyordu.

— Ahmedin oğlu, Hani doktor beyin beklediği çocuk.

— Lamia'nın karşısına çıkan o mu?

— Evet beyefendi.

— Nerede o, göster şunu bana!

İkisi birden bana doğru geliyorlardı. Şaşırmış korkmuştum. Ağlamamak için kendimi sıkıyordum.

Çok sinirli olan adam birdenbire çardağa girdi. Onunla gözgöze geldik. Bana bakar bakmaz kıpkırmızı yüzündeki kan birdenbire çekildi. Bana bakarken kadının yaptığı gibi o da gözlerini açmış, dimdik bakıyordu.

Ben başımı eğmiştim. Gözbebeklerimde yaşlar vardı. Beyaz saçlı adam da galiba benim gibi yapmıştı. Onun elindeki bastonla yeri çizmeğe başladığını görmüştüm. Şaşkın şaşkın birşeyler çiziyordu. Ben tekrar ona baktığım zaman o da bana baktı.

Artık yüzünde ne hiddet vardı, ne de sinirlilik. Çok şaşırmış bir insan gibiydi.

Ben de ondan korkmuyordum artık. Ona hayretle bakıyordum. Ben bu adamı acaba daha evvel nerede görmüştüm? Bana öyle yakın, öyle tanıdık geliyordu ki.

Bahçıvan çardağa girince kekeliyerek :

— Bir daha o tarafa gitmez beyefendi, diye söylendi.

Hüsamettin bey bunu hiç duymamış gibi bana :

— Hoş geldiniz, dedi.

Ben de şaşkın şaşkın «hoş bulduk efendim, teşekkür ede rim» dedim. Sonra kendimi iyice toplıyarak :

— Bir daha köşkün tarafına gitmiyeceğim efendim, dedim. Yasak olduğunu bilmiyordum. Piyano çalınıyordu da, daha iyi duyayım diye bir parça sokuldum. Hanımefendi beni ağacın arkasında birdenbire görünce korkmuş olmalı.

Bunu tamamlarken gözbebeklerime biriken iki damla yaş da yanaklarıma doğru kayıverdi.

Köşkün sahibi olduğunu sonradan öğrendiğim bu adam, Hüsamettin bey kendisi bir suç işlemiş gibi :

— Yok, hayır, bir şey dediğimiz yok, yalnız...

Diye birbirini tutmayan kelimeler söylüyordu. Sonra mi safir gelmiş de gidiyormuş gibi :

— Allahaısmarladık, dedi.

Dönüp giderken ellerini birkaç defa alnına, koydu. Galiba oraya biriken terleri siliyor, yahut böyle yaparsa daha kolay düşünüyordu.

İhtiyar bahçıvan bir onun arkasından bakıyor, bir dönüp bana bakıyor şaşkınlıktan ağzını kapatamıyordu. Neden sonra :

— Sen beyefendiyi daha evvel bir yerde gördün mü? dedi.

— Bilmem, dedim.

— Neden şaşırdı böyle. Belki de senin bir köylü çocuk olduğunu düşündü de paylamadı, değil mi?

— Ben ne bileyim!

Artık kitap okuyamıyordum. Canım yemek yemekde is.

temiyordu. Küçük evdeki odaya girmiş, düşünmeğe başlamıştım. Bütün gece uyuyamadım. Karanlıkta, gözlerimin önüne bir o Lamia hanım geliyor, bir Hüsamettin bey geliyordu.

Lamia hanımın o fena fena bağıran sesi sanki hâlâ kulaklarımdaydı. Ben bu kadını acaba nerede görmüştüm? Görmedimse neden bu kadar şaşırmıştım. O da benden neye korkmuştu? Ama sonradan anladım ki bu korku da değil, bir şaşkınlıktı.

Hüsamettin bey de şaşırmıştı, hatta ben de onları görünce şaşırmıştım. Bütün bunları düşünüyor, bir türlü işin işinden çıkamıyordum.

Ertesi gün, öğleye doğru küçük eve köşkte gördüğüm ve bir bana, bir de elimdeki saza bakarak gülen hizmetçi kız geldi. Hurşit efendiye :

— Nerede o köyden gelen çocuk, dedi. Beyefendi çağırdı onu.

Hurşit efendi telâşlandı :

— Ne oldu gene, dedi. Beyefendi çok kızgın mı?

— Bilmem, belki de kızgındır. Hem bu gece ne Lamia hanım uyudu ne de beyefendi. Haydi çabuk olsun. Sonra büsbütün kızar.

Benim korkmak aklıma gelmemişti. Hatta onları bir kere daha görmek için bende bir istek vardı. İçimden gelen bir istek.

Hizmetçinin arkasına takıldım. Yolda bana :

— Çiçeklere basma, yoldan yürü, gibi kumandalar veriyordu.

İnce kum döşeli, iki tarafına çiçekler ekilmiş yollardan yürüyüp havuzun kenarına dolaştık. Köşke girerken geniş ve bembeyaz mermerden süslü basamaklar vardı. Giriş yerinde yere yine beyaz mermerler döşenmişti. İçerisi çok temiz, aydınlıktı. Duvarlarda renkli, yağlı boya ile yapılmış tablolar vardı.

İçerde merdivenleri çıkarken büyük ve süslü saksılara konmuş büyük yapraklı çiçekler gördüm. Trabzanların başlarında içleri ışıklı gibi parlak camdan yapılmış topuzlar vardı. Merdiven başlarına doğru, yüksek ve süslü tavanlardan avizeler sarkıyordu.

Hizmetçi ikinci katta yere serilmiş halıların üstünden yürüyerek kapalı bir kapının önünde durdu. İşaret parmağının mafsalı ile kapıya vurdu. İçerden «Gel!» diye bir ses işittim. Hizmetçi kapının parlak topuzunu çevirdi. Usul usul kapıyı açtı ve başını içeriye uzatarak :

— Çocuğu getirdim efendim, dedi.

Hüsamettin beyin sesi :

— Ben geliyorum, dedi.

Kapıyı çeken hizmetçi boş kalınca beni süzmeğe başladı. Bir aralık :

— Kaba, saba konuşma dedi. Beyefendi kızar sonra.

Ben cevap vermedim. Zaten çok beklemedik. Kapı açıldı. Hüsamettin bey bana bir göz attıktan sonra :

—Sen git kızım, dedi.

Hizmetçi uzaklaşıncaya kadar bekledi. Sonra bana dönerek çekine çekine yüzüme baktı ve güçlükle gülümseyerek :

— İçeriye gelin, dedi.

Ben onun arkasından korkarak yürüdüm. Geniş bir odaya girdik. Burası çok süslüydü. Burada da süslü tavandan ortadaki süslü masanın üstüne bir avize sarkıyordu. Yer den tavana kadar uzanan yaldız çerçeveli bir ayna, kocaman koltuklar, büyük ve geniş bir sedir, kitap rafları ve radyo bulunuyordu.

Hüsamettin bey bana koltuklardan birisini gösterip :

— Şöyle oturun, dedi.

Sıkılarak oturdum. Kendisi odadan başka bir odaya açılan kapıya gitti. Kapının önünden biraz durdu, sonra ilerledi. Bitişik odadan şöyle bir konuşma duydum :

— Çocuk olma Laima. Nen var, anlamıyorum ki...

— Bilmiyorum, ben de anlıyamıyorum.

— Gel içeriye haydi.

— Sen git, gelirim ben.

Hüsamettin bey kapının eşiğinde, yüzü bana dönük olarak bir müddet durduktan sonra yanıma geldi. Karşımdaki koltuklardan birisine oturdu. Beni biraz seyrettikten sonra :

— Yavrum, dedi. Sizin babanızın adı ne?

— Ahmet, efendim.

— Annenizinki de Fatma, öyle mi?

— Evet efendim.

— Çok şey, onlar bize sizden hiç bahsetmemişlerdi.

— Ben burada, Erenköyünde doğmuşum efendim. Babam askerliği bitirince burada kalmış. Annem de gelmiş, sonra köye gitmişler.

— Evet, evet ama şey. O zamandan sonra sizin büyüdüğünüzü hiç bilmiyorduk. Doğan çocuk o kadar zayıf ve cansızmış ki...

Ben sesimi çıkartmıyordum. Sonra :

— Doktor Beyefendi biliyormuş efendim, dedim.

— Sizi o mu çağırdı?

— Evet efendim. Ben okulu bitirince daha fazla okumak istedim. Babam da Doktor beye yazdı. Bunun üzerine.

Ben lâkırdımı kestim. Çünkü kapıya kadar gelerek bizi ayakta dinliyen Lamia hanım yavaşça :

— Oh aman yarabbi, diye haykırmış, ellerini yüzüne örtmüştü. Hüsamettin bey telâşla onun yanına koştu :

— Çocuk olma Lâmia, dedi. Nedir sendeki bu hal.

Kadın elini alnına yapıştırmıştı. Yüzü sapsarıyken tekrar kızarmıştı. Gözlerinde yaşlar vardı. Fakat bana diktiği gözlerinde tatlı bir gülümseme belirdi. Ben de ona bakarak gülümsedim.

Kadın birden hızla bana doğru geldi. Karşımda durdu. Göğsü hızla inip kalkarak beni bir zaman seyrettikten sonra :

— Yarabbi, ne oluyor bana, diye inledi.

Hüsamettin bey bir pencere açtı. İkisi sedirin üstüne, benim karşıma oturmuşlardı. Bu sefer kadın nefes nefese ve büyük bir dikkatle beni seyrederek konuşuyordu.

— Yavrum, sizi birdenbire görünce biraz korktum. Doktor bize hiç bir şey söylemedi. Yalnız bahçıvana ve hizmetçiye haber vermiş. Bir köylü çocuk gelecek, bahçıvanın odasında kalsın, demiş. Halbuki..

Yine yüzüme dikkatle bakıyor ve :

— Sizi nasıl büyütmüşler bilmem ki, diyordu. Demek okula gittiniz.

— Evet efendim.

— Köy kaç hane?

— Onbeş. Ama ben okulu olan köye gidip geliyordum.

— İlkokulu bitirdiniz mi?

— Orta okulu bitirdim efendim.

— Ortayı mı? Orada orta okul var mı?

— Kasabada okudum. Beni okusun diye dört saat uzaktaki kasabaya taşındılar.

Lamia hanım Hüsamettin beye baktı :

— Maşallah ne kadar yetenekli değil mi? O kadar mahrumiyet içinde.. Fakat niye şimdiye kadar bize bahsetmediler?

— Ne bileyim Lamia. Hatta buraya geldikleri zaman da bahsetmediler.

— Bir ay kadar kalmışlardı değil mi?

— Evet.

Ben biraz sıkılarak :

— Annem biraz sinirli olmuştu, dedim. Köyde de hep durup dururken ağlardı. Kendi kendine kalmayı, düşünmeyi severdi.

— Herhalde babanızın işleri yolunda olacak.

— Doktor bey her ay para yolluyordu efendim. Hatta onun yolladığı para ile babam bağ, bahçe satın almış. Tabiî doktor beyin yardımı olmasa ben okuyamazdım.

— Doktor bey her ay para mı yolluyordu?

— Evet efendim.

Karı koca yine birbirlerine baktılar. Hüsamettin bey :

— Bir iki güne kadar anlaşılır, dedi.

Lamia hanım hep bana bakıyordu. O bana bakmadığı zaman da ben ona bakmak istiyordum. Otuz beş yaşlarında kadar vardı. Güzel, gösterişli, ince bir kadın, fakat ona karşı öyle bir yakınlık duyuyordum ki...

Ne zaman göz göze gelsek birbirimize gülümsüyorduk. O her defasında renkten renge giriyor, dalgınlaşıyor, sonra yine beni seyrediyordu.

Hüsamettin bey :

— Demek ortaokulu bitirdiniz, dedi.

— Evet efendim, diplomam bavulumda.

— Hiç sınıfta kalmadınız, öyle mi?

— Kalmadım efendim. Ama köydeki öğretmenim çok gayret etti.

Onlara bana saat hediye eden köy öğretmeninin beni nasıl birinci sınıfa kadar okuttuğunu, kasabada nasıl imtihan olduğumu anlattım. Dikkatle dinliyorlardı. Benim sözüm bitince :

— Demek ki okumak için sadece Hüsamettinin oğlu olmak ve İstanbul'da, zengin bir aile çocuğu olmak kâfi değil, bu Allah vergisi bir iş.

Böyle diyen Hüsamettin beye Lamia hanım :

— Ben de çok hayret ettim doğrusu, dedi. Bu çocuğa ne yapılsa az.

— Bizimkine de ne yapılsa çok.

— Öyle deme. Herkes bir olmaz ki.

Dilâverin okumağa hiç hevesi ve kabiliyeti olmadığını ve buna çok üzüldüklerini hallerinden anlıyordum.

Daha sonra Lamia hanım bana sordu :

— Siz kasabada okuduğunuza göre piyanoyu görmüş olmalısınız, dedi.

Ben de ortaokuldaki müzik öğretmenimizin bomboş oda sındaki piyanoyu ve hasta olmasaydı bana piyano çalmasını öğretmek istediğini anlattım.

Lamia hanım :

— Dikkat ediyor musun? dedi. Çocuk ne kadar duyarak anlıyarak, hatta üzülerek hikâye ediyor.

Hüsamettin bey :

— Evet son derece hisli, dedi. Bu da ayrı bir muamma.

— 7 —

Hüsamettin bey o gün beni öğle yemeğine alakoydu. Sonra hizmetçiye de emir verdi:

— Dilâverin odasının yanındaki küçük odası bu küçük misafir için hazırla. Köşkte kalacak.

Hizmetçi buna belki pek memnun olmamıştı ama ben köşkte alakonuluduğuma çok sevindim. Ama nee sevindiğimi de bilemiorum.

Yemekten sonra bana hazırlanan odaa çıktım. Penceresinden havuz ve deniz görünüyordu. Odada güzel bir karyolağ dolap ve masa vardı. Benim bavulum ve sazım bu odaya hiç yakışmıyorduu. Ben onları karyolanın altına sakladım. la ,dolap ve masa vardı. Benim bavulum ve sazım bu odaya hiç yakışmıyordu. Ben onları karyolanın altına sakladım. du.

Lâmia hanımla Hüsamettin bey benim yemek yiyişime dikkatle bakıyor ve az yediğim için darılıyor:

— Dilâver her yemekten ikişer tabak yer, gördüğünüz zaman şaşırırsınız. maaşallah tam yetmiş kilo geliyor, diyorlardı.

O gece yemekten henüz kalkmıştık ki bir telgraf geldi. Hüsamettin bey bunu şöyle okudu:

«Doktor Ragıp bey ağır hastadır. Oğlunuz Dilâver beyi gelip alınız.»

Telgraf kaplıcaların doktoru tarafından yazılmıştı. Bu haber onları pek fena üzdü. Lâmia hanım ağlamağa başladı. Hüsamettin bey akşamdan hazırlandı ve sabahleyin erkenden, yanma evdeki erkek ahçıyı da alarak gitti. Kendisi de sinirli bir adam olduğu için yalnızca sokağa çıkmağa korkoyurmuş.

O gittikten sonra Lâmia hanım bahçeye çıkmıştı. Hep ağlıyor, Dilâveri ve doktorun hastalığını merak ediyordu.

Ben kendisinden ayrılmak istemiyordum ama benden sıkılır diye bir tarafa çekilmeği düşünüyordum... Lâmia hanım bana :

— Gitme yavrum, dedi. Yalnız bırakma beni.

Bahçede, süslü bir sıranın üstünde yanında oturuyordum. O ağladıkça çok üzülüyordum. Bir aralık:

— Seni de üzüyorum galiba, dedi.

— Ben ağladığınız için üzülüyorum, dedim.

— Burada sıkılmıyor musun?

— Hayır efendim.

— Ağlayan bir kadının yanında bulunmak hoş değildir ki.

— Bilmiyorum ki Lâmia hanım, ben sizi görür görmez birdenbire öyle fena oldum ki.

Kadın yaşlı gözleriyle bana bakarak :

— Ne zaman? dedi.

— Siz beni görür görmez korkarak bağırdığınız zaman.

— Ben senden korkmadım ki yavrum!

— Korkmadınız da niçin öyle bağırdınız?

— Bilmiyorum yavrum. Belki o sırada boş bulundum, belki de...

Lâmia hanım dalgın düşünüyordu. Benim de içimde bir

mahzunluk vardı. Ona her düşündüğümü söylemek istiyorum. Onun sesi benim üzerimde anlamadığım bir etki yapıyordu. Onu rahat bırakmak için dolaşmak istedim. Elini uzatarak elimin üstüne koydu. Onuun sıcak elinin okşamasından öyle haz duydum ki elini çekecek diye korktum. Bana :

— Gitme, dedi. Seninle konuuşmaktan hazediyoruum çocuğum. Ah bu Doktorun hastalığı olmasaydı şimdi ne kadar rahat edecektim. Adamcağız belki de ölmüştür.

— Fena şeyler düşünmeyiniz.

— Elimde değil. Telgraftan böyle anlaşılıyordu. Biz ona yıllardan beri alışığız. Ben bu eve gelin geldiğim zaman onu burada buldum. Çoluk, çocuk ona amca deriz. Çok iyi bir insandır.

— Evet efendim. Bakınız bize bile yok yardım etmiş. Beni de İstanbul'a aldırttı. Bir yatılı okula verecek.

Lâmia hanım biraz daha düşündükten sonra:

— Doktor fakir bir adam sayılır, dedi. Bizde yer, içer, katiyen para almaz. Kendi emekli maaşı da az birşeydir. Size yardım etmesi için kendisini çok fazla sıkması lâzım. Bunu yapması için de sebep yok. Acaba size gönderdiği para az birşey mi?

— Köyde ne kadar ucuz olsa üç odalı bir ev yapılması, beş on davar, elli dönüm tarla alınması yine epeyce bir para tutar. Bunlar hep doktor beyin parasıyla alınmış. Sonra her ay yüz lira yolluyordu.

— Çok garip.

— Ben sizin bunlardan haberiniz olmadığına şaşıyorum. Annem bana sizin çocuğunuz Dilâver beye süt verdiğini ve bunun için onları unutmadığınızı, bütün bu paraların sizin tarafınızdan verildiğini söylemişti.

— Annen Dilâvere süt mü vermiş?

— Bilmem, bana öyle söylediler. Belki de doktor beyin yardımlarına sebep göstermek istiyorlardı.

— Sen herşeyi çok ince düşünüyorsun yavrum. Hayret içinde kalıyorum. O kadar akıllı ve insana yakın bir çocuksun ki. Hüsamettin bey de senin karşında çok şaşırmış. Sanki çok evvelden tanıyormuş gibi gelmiş ona.

— Ben de size öyle bir yakınlık duyuyorum ki.

— 8 —

Hüsamettin bey birgün, bir gece sonra döndü. Dilâver de yanındaydı. Ben bu çocuğu görünce şaşırdım. Annesine ve babasına hiç benzemiyordu. Yuvarlak bir başı vardı. Arkasındaki çok pahalı elbiseyi horlıyarak giydiğinden üstünde eski gibi duruyordu. Rengi esmer, gözleri kahverengiydi. Elleri, ayakları yaşından daha büyük görünüyordu.

Babası ona benden bahsetmiş olacak ki, hemen senli benli konuşmağa başladı. Ve damdan düşer gibi, annesinin yanında :

— Amcam öldü, dedi. Onuun cenazesini Bursada gömdük.

Lâmia hanım bunu duyunca bir kere haykırdı ve düşüp bayıldı. Hüsamettin bey:

— Ben sana annenden saklıyacağız demedim mi? Söyliyecek başka şey bulamadın mı? diye darıldı.

Lâmia hanımı ayıltmak için uğraşmağa başladık. Ben hizmetçiye koşarak :

— Doktor, doktor, dedim. Lâmia hanım bayıldı.

Hizmetçi komşu bir doktora giderken geri döndüm. Kadıncağız yere uzanmış, gözleri kapalı, rengi bembeyaz olmuş, vücudu katılmıştı. Onu böyle görünce ağlamağa başladım.

Pek fazla telâş ve üzüntü içinde bulunan Hüsamettin bey karısının bileklerini kolonya ile ovuyor ve bana:

— Sana da ne oluyor Mehmet Ali, diyordu. Neye ağlıyorsun?

Ben ne yapacağımı bilemiyor. Koşup su, kadının başının altına yastık getiriyordum.

Doktor gelince Lâmia hanımı kaldırıp yatağına koydular. Ayıltmağa uğraştılar. Hizmetçi bana odadan çıkmamı söyledi. Dışarda, merdiven başında durup beklemeğe başladım.

Dilâver aşağıda bağırıp çağırıyor:

— Benim karnım aç, yemek isterim ben, diyordu.

Ne kadar duygusuz ve katı yürekli bir çocuktu. Annesi baygın yatarken o karnının açlığını düşünüyordu.

Hüsamettin bey Doktor gittikten sonra odaya dönerken:

— Sen neye burada duruyorsun Mehmet Ali, dedi. Dilâver yemek yiyor, git sen de aşağıya.

— Canım istemiyor, dedim. Lâmia hanım nasıl oldu?

— Doktor enjeksiyon yapınca uykuya daldı. Biraz sonra uyanır.

Hüsamettin bey ayaklarının ucuna basarak odaya girdi. Ben yine merdiven başında bekledim. İçerideki sesleri dinliyordum. Belki bir saat sonra kapı açıldı. Hüsamettin bey göründü. Bana :

— Sen hâlâ orada mısın Mehmet Ali? dedi.

— Lâmia hanım iyileşti mi diye sordum.

— İyi şimdi, dedi. Tabii biraz hırpalandı.

İçerden bir ses sordu :

— Kim, kim o Hüsamettin bey?

Hüsamettin bey odaya dönüp :

— Mehmet Ali, dedi. Sen hastalandığından beri merdiven başında. Seni soruyor. Git, Dilâverle yemek ye, dedim Gitmedi.

— Çağırsana buraya.

Hüsamettin bey bana işaret etti. Üzüntü ile odaya girdim. Lâmia hanım bana gülümsedi. Karyolasının kenarına oturdum. Elini elimin üstüne koydu.

— Sen benim için üzüldün öyle mi yavrum?

— Evet, çok fena oldum.

— Sen ağlamışsın da.

— Ağladım.

— Kim der ki köylü ana ve babadan böyle hassas bir çocuk doğacak.

Hüsamettin bey :

— Bu da Allah vergisidir, dedi. Tahsilin de büyük tesiri var. Hakikaten çok hassas. Senin için nasıl paralanıyordu bilsen. Halbuki bizim hayırsız karnının açlığını düşündü.

— Eh, biz çok şımarttık, suç bizim. Ah amca beyciğim.

Lâmia hanım ağlamağa başladı. Hüsamettin bey :

— Üzme artık kendini, dedi. Ne yapalım, yaşlı ve hastalıklı adam. Birdenbire ölmüş. Ben sana haber vermiyecektim ama o patavatsız oğlan ağzından kaçırdı.

Lâmia hanım ağlarken bana :

— Ben artık iyiyim yavrum, dedi. Sen de git yemeğe. Hüsamettin bey de gelir şimdi.

Ben yemeğe indim. Hasta gibi olmuştur. Canım yemek istemiyordu. Dilâver kaba kaba konuşuyor, bana köyü soruyor :

— Senin annenle baban geldi buraya, diyordu. Annen çok iyi kadın. Beni çok sevdi. Ben hastalanmıştım da bana baktı.

Dilâver birşeyler anlatırken Hüsamettin bey de yemeğe geldi. Ben ayağa kalktım. Hüsamettin bey :

— Nereye gidiyorsun Mehmet Ali? dedi. Yememişsin.

— Lamia hanımın yanına gideyim, belki birşey ister.

Hüsamettin bey kızardı ve :,

— Senden başka burada ona hizmet edecek kimse yok mu? dedi.

Bu sözde bir darılma, bir paylama vardı. İçimde bir kırgınlık duydum. Başımı eğdim, sonra güçlükle :

— Ben içeriye girmem, merdiven başında beklerim, belki seslenir, dedim.

Hüsamettin bey sesimin fazla titrediğine dikkat etmişti. Gözlerini kaldırıp bana baktı. Ben de içleri dolmuş olan gözlerimle ona baktım. Zengin adam kırıldığımı hemen anladı ve çok tatlı bir sesle:

— Kabalık ettim Mehmet Ali, dedi. Gücenme bana yavrum Canımın sıkıntısı var. Hem sen üzülme, Peykeri odada bıraktım. Lâmia yalnız değil. Uyuyor.

Sonra Dilâvere dönerek darıldı :

— Sen öz ananı bu yabancı çocuk kadar sevmiyorsun. Kalkıp amcanın ölümünü söyledin, bayıldı annen. Sonra da umurun değil.

Dilâver tabağına doldurduğu makarnayı kaşıklarken :

— Ne yapalım, dedi. Nasıl olsa duyacak. Hem o her zaman hastalanır.

Bir saatten beri yemek yiyen ve hâlâ doymıyan Dilâver o kadar varlık içinde büyüdüğü halde iyi şeylere pek alışamamıştı. Yemekten kalkınca odasına çekildi. Elbeseleriyle beraber sırtüstü yattı. Horlayarak uyumaya başladı.

Ben de kendi odama çekilmiştim. Okumak istedim, bir takım düşünceler kafamda sıralanıyordu. Rahat düşünmek için bahçeye çıktım. Bir ağacın altına oturdum. Yerlere kadar sarkan dallar etrafı kapatıyordu. Yavaş yavaş akşam oluyor, ortalığa bir mahzunluk çöküyor, sıcak azalıyordu.

Orada otururken köy akşamlarını hatırladım. Biraz sonra güneş sırtlarda kızarıp sönecek ve davarlar akın akın köye doğru gelecektir. Şimdi annem yemek hazırlamakla uğraşır, babam evin önündeki bahçede atından iner, atını yanaşmaya vererek eve doğru yürür.

Ben, ben ne yapacaktım artık. Doktor ölmüştü. Bize para yollayan, geçimimize yardım eden bu adamcağız ölünce ben okuyamazdım. Babam bana yatılı okul parası vere-

mezdi. Ama köyde bahçelerimiz, tarlalarımız, davarımız vardı. Artık ben de doğduğum köyde, anamın, babamın yanında yaşamalı, oraya yerleşmeliydim. Bir köylü çocuğu için ortaokul çok bile. Ben de köylü hemşehrilerim gibi çalışırım, akşamları da sazımı çalarım.

— 9 —

Bir gece ay ışığı vardı. Bir türlü uyuyamamış, küçük odanın önündeki balkona çıkmıştım.

Bu balkonuun altında bir balkon daha vardı. Köşkün boyunca uzanıyordu. Gece epeyce ilerlemişti. Aşağıda sesler duydum. Nefesimi tutarak dinledim. Ben Lâmia hanımın hasta olmasından endişe ederek dinlerken onların balkonda şöyle konuuştuklarını duydum :

— Lâmia, sözlerimi yanlış anlıyorsun. Mehmet Ali'nin hassaslığını, hakikatli bir çocuk oluşunu, bilhassa zekâsını ben de takdir ediyorum. Onu ince ve güzel şeylere karşı zaafı var. Fakat bizim için tamamiyle yabancı bir çocuktur. Bir zaman kapımızda çalışmış bir köylünün ve bize hizmetçilik etmiş bir köylü kadının çocuğu.

— Bunun böye olduğunu ben de biliyorum Hüsamettin bey. Doktorun ölümü yüzünden kendisiyle meşgul olamadık. Yarın, öbürgün bir karar veririz. Ya köyüne döner, yahut da bir okula yazdırırız. Nihayet kısa bir zaman için bizde misafir. Böyle olduğuna göre benim kendisiyle meşgul olmama neden darılıyorsun?

— Lâmia bu çocuk ne zaman seni görse önünden arkandan bakıyor. Bu hali bana garip ve anormal geliyor. Belki başka türlü bir duyguya kapılır.

— Böyle düşünmekte hakkın var Hüsamettin bey. Çok ince ve derin düşünceli bir çocuk. Okursa mutlaka değerli bir insan olacak.

— Ondan şüphem yok. Elimizden gelen yardımı yapalım, fakat bunda acele etmeliyiz. Ben bu çocuğun sana bağlılığını adeta kıskanıyorum.

Lâmia Hanım cevap vermedi Hüsamettin bey :

— Sade onun değil, senin de ona bağlılığını kıskanıyorum, dedi.

— Hüsamettin bey, zeki, hassas, hakikatli bir çocuğa karşı kötü muamele yapmak elimden gelmez. Bu çocukta anormal bir hal var. Yalnız benim değil, senin üzerinde de büyük bir tesir yaptı. Onu tekdir için gittiğin zaman şaşaladığını ve hiçbir şey söyleyemediğini bana anlatan sensin. Sen ve ben onu takdir ettik. O da bize karşı bir bağlılık gösterdi. Hassas bir insanın hassas insanlara karşı duyduğu sevgidir bu.

— Haklısın Lâmia. Fakat evimizde daha başka yabancı insanlar var. Hizmetçilerimiz, ahçımız bizim hallerimize dikkat ediyorlar. Onlar bu çocukta hiçbir fevkalâdelik bulmuyorlar.

— Bu yüzden münakaşa etmiyelim. Mehmet Ali hakkında ne karar verecekseniz bir an önce veriniz.

Ben konuşmayı istemiyerek duymuştum. Sebebini bilmeden bütün gece ağladım. Ben ağladığım kadar bitişik odadan Dilâverin horlayarak uyuduğunu duydum.

Hüsamettin bey beni istemiyordu. Beni istemiyen adamın evinde daha fazla kalmayı da ben istemiyordum. Sabahleyin babama bir mektup yazdım. Doktorun Bursada öldüğünü, bize yardım edece k kimse kalmadığı için köye dönmek, tarlalarda, bahçelerde, kendi işlerimizde çalışmak, anamın, babamın yanında olmak istediğimi yazdım.

Köşkten çıkıp postahaneye gittim. Mektubumu verdim. Dönüşte hizmetçi beni bahçede buldu, seslendi :

— Nereye gittin Mehmet Ali, seni kahvaltıya bekliyorlar. Bahçede aramadık yer bırakmadım.

Hava sıcaktı. Kahvaltıyı bahçedeki büyük kameriyenin

altına hazırlamışlardı. Etraftan gül kokuları geliyordu. Birkaç kuş büyük ağaçların üstünde cıvıldaşıyordu.

Hüsamettin Bey :

— Günaydın Mehmet Ali, dedi. Seni bekliyoruz. Gezmeğe mi çıktın?

Peyker hemen atıldı :

— Postahaneye gitmiş beyefendi.

Hüsamettin bey bana oturacak bir yer gösterdi. Dilâver tereyağlı ekmekleri yiyor, ara sıra yumurtalı sütten içiyor, yerken de durmadan homurtular, sesler çıkartıyordu.

Çocuğun üstü başı yağ ve süt lekesi içinde kalmıştı. Daha o sabah değiştirilen gömleği bulaşık bezine dönmüştü.

Lamia hanım Peykere :

— Mehmet Aliye süt koysana, dedi.

Her zaman beraber kahvaltı ettiğimiz ve yemek yediğimiz kadar benim yiyeceğimi Lamia hanım koyardı. Artık bu işi hizmetçiye bırakıyorlardı. Bunun sebebini de dün akşamki konuşmadan çok iyi anlıyordum.

Canım birşey yemek istemiyordu. Hüsamettin beyin gözleri benim üstümden ayrılmıyordu. Ben Lamia hanıma hiç bakmıyordum. Hüsamettin bey :

— Postahaneye ne için gittin Mehmet Ali? dedi.

— Babama mektup yolladım efendim, dedim.

— Daha dün mektup yazmıştın. Galiba göreceğin geldi.

— Evet efendim. Doktor beyin de öldüğünü yazdım. Bir kaç güne kadar yola çıkmak istediğimi söyledim.

— Yola çıkmak mı? Nereye?

— Köye gideceğim efendim.

— Hani sen okuyacaktın? Bana bir doktor olmak istediğini, köydeki insanları sağlıya kavuşturmak, oralara daha rahat bir yaşantı sağlamak istediğini söyleyen sen değil miydin?

Cevap vermedim. Hüsamettin bey :

— Kararlarını ne için değiştirdin Mehmet Ali, dedi.

— Benim gibi köylü çocuğuna ortaokul çok bile, dedim. Babamın bana verecek parası yok. Ancak geçinir.

— Doktor bey ölünce senin de fikrin değişti öyle mi?

— Evet efendim.

— Fakat biz sana yardım edemez miyiz?

— Ben kimseyi rahatsız etmek, yük olmak istemem.

Hüsamettin bey üzüntü ile :

— Senin gibi okumağa hevesli, hassas ve zeki bir çocuğa yardım herkes için bir vazifedir, dedi. Sana sarfedilecek para bizim için o kadar ehemmiyetsizdir ki, duymayız bile.

Dilâver bizi hiç dinlemiyordu. Homurdanarak :

— Anne bana iki dilim daha yağlı ekmek ver, diyordu.

Lamia hanım onun istediklerini yaparken bizi dinliyordu. Ben cevap veremeyince Hüsamettin bey :

— Doktor amcanın yardımını kabul ediyorsun, bizim yardımımız sana ağır geliyor öyle mi? Halbuki biz sana yardım etmekten, seni yetişmiş görmekten çok büyük bir zevk duyacağız, dedi.

— Herkes kendi anasının babasının yanında yaşamalı. Sizin oğlunuz var. Onu yetiştirirsiniz.

— Mehmet Ali, sende bir değişiklik var. Sen rahatsız mısın?

— Hayır, birşeyim yok efendim.

— Ben babanla konuşur, senin hakkında bir karar veririm. Sen kendi hesabına yaşına uymayan işlere kalkışma. Haydi sütünü iç. Öylece duruyor.

Ben ağlamak, yalnız kalmak istiyordum. Lamia hanım :

— Sana küçük bir dilim ekmek vereyim mi Mehmet Ali? dedi.

— Teşekkür ederim, içim almıyor, dedim.

Sütün yarısını güçlükle içtim. Onlar beni yalnız bırakmak için çekildiler. Ben de hemen kalktım. Hizmetçi kız :

— Galiba sen süte alışık değilsin, dedi. Belki de sabahları bulgur çorbası içiyordun. İnsan alışmadığı şeyleri yiyemez.

Dilâver hâlâ atıştırıyordu. Sofrada reçel, peynir ne varsa önüne çekiyor, sofra örtüsünü kir içinde bırakıyordu.

— 10 —

Köşkte büyük bir oda kütüphane yapılmıştı. Hüsamettin beyin piyanosu da orada duruyordu. Bana oradan istediğim kitabı alıp okumak için müsaade etmişlerdi.

Artık kimse ile konuşmak istemiyor, bu kütüphaneye çıkıyor, bir kitap alıyor ve saatlerce oturup okuyordum. Bir iki defa Hüsamettin bey yanıma gelmiş ve bana :

— Burada sıkılmıyor musun? demişti. Bahçeye insene...

Bahçıvanın oturduğu evdeki odaya, ilk geceler yattığım odaya gitmek istemiştim, fakat buna razı olmamışlardı.

Babamdan mektup gelmesini sabırsızlıkla bekliyordum. Bir an evvel gitmek istiyordum. Fakat buradan gitmenin benim için bir felâket olacağını biliyormuş gibi içimde korkuya benzer bir duygu vardı.

Nihayet beklediğim mektup geldi. Babam bana köşkte beklememi, onların da geleceğini, gerekirse beraber Karacaviran'a döneceğimizi yazıyor, harmanın daha sonu alınmadığını bildiriyordu.

Eğer cebimde yola yetecek kadar para olsaydı hemen gidecektim. Bir gün Hurşit efendiye bileğimdeki saati gösterdim. Onu satarsam İstanbul'dan köye kadar fakir köylülerin bindiği otobüslere yetecek kadar para elime geçip geçmiyeceğini sordum.

Hüsamettin bey her gün evdeydi. Ben onları ancak yemek vakitleri görüyor, yanlarına sokulmuyordum. Dilâver

de gelip karnını doyuruyor, ahırdaki hayvanlara, tavuklara bakıp onlarla oyalanıyor, sigara içiyor, uşaklarla kaydırak, hamam kızdı oynuyordu.

Bir gün, akşam yemeğinden sonra Hüsamettin bey :

— Mehmet Ali, dedi. Bizim odaya gel, seninle konuşmak istiyorum.

Onlar kahvelerini içince aşağıya indim. Hava sıcaktı. Odanın balkon kapısı açıktı. Lamia hanım divana uzanmış bir haldeydi. Yüzüne bakınca biraz evvel ağlamış olduğunu anladım.

Hüsamettin bey bana oturacak bir yer gösterdikten sonra kendisi ayakta gezinerek bir zaman düşündü. Sonra karşımda durdu :

— Mehmet Ali, sen köye gitmek için saatini satmağa karar vermiş, bunu bahçıvana söylemişsin. Şu bir haftadan beri dikkat ediyorum bizden kaçmak istiyorsun. Bana sebebini söyle.

— Ben artık köyüme gitmek istiyorum, dedim.

— Okumak istemiyor musun?

— Hayır.

— Halbuki bütün gün kütüphanede, eline bir kitap alıyor, başını hiç kaldırmadan okuyorsun.

— Okumayı çok seviyorum.

— Biz Lamia ile karar verdik, seni yatılı bir liseye yazdıracağız. Bir doktor oluncaya kadar bütün masrafını üzerimizi alacağız. Seni çok takdir ediyoruz. Ben de senin gibi, küçük yaştan okumağa düşkündüm Mehmet Ali. Ne oyun, ne eğlence, musiki bir, okuma iki. Bunlar benim hayatımı süslerdi. Fakat benim babam zengin bir insandı. Halbuki seninki nihayet bir köylüdür. Bak bizim çocuğumuz bütün varlığımıza ve uğraşmamıza rağmen okumuyor. Daha ilk okulu bile bitiremedi. Halbuki senin yaşındadır. Kafası bir türlü almıyor. Seni en iyi bir liseye vereceğim.

— Ben köye gitmek istiyorum efendim.

— Neden, bunun asıl sebebini söyle bana.

— Siz, siz beni istemiyorsunuz.

— Ne dedin? Biz mi? Ali bunu nereden çıkarttın?

— Ben balkonda konuştuklarınızı duydum, istemiyerek duydum. Ben sizi rahatsız etmek, size yük olmak, sizi kıskandırmak istemiyorum.

Hüsamettin bey kıpkırmızı kesildi. Lamia hanım çok fazla müteessir olarak elleriyle yüzünü kapattı. Ben kendimi tutamamış hıçkırmıştım.

Hüsamettin beyin elleri titriyordu. Bir sigara yaktı. Karşımda bir yere oturdu. Titrek bir sesle :

— Sen çok zeki ve hassas bir çocuksun, dedi. Bana gücenmekte hakkın var. Fakat mademki bu konu açıldı, artık açıkça konuşabiliriz. Senin Lamiaya karşı gösterdiğin hassasiyet gözümden kaçmıyor. O kadar içinden gelerek, o kadar kapılarak onun yüzüne bakıyorsun ki, onun hastalığı sırasında öyle üzülerek, rengin uçarak ağladın ki ben bu hali anormal buldum. Hakikaten de anormaldir. Bir çocuk yabancı bir kadına birdenbire bu kadar bağlanamaz. Neden böyle olduğunu sen düşünmüyor musun?

Yutkunarak :

— Ben mi, dedim. Düşünmez olur muyum? Lamia hanım beni görünce nasıl fena oldu, sarsıldıysa ben de öyle şaşırdım. Lamia hanımı sanki çok daha evvelden görmüş tanımıştım. Bana öyle geliyordu. Sadece onu mu, ben sizi de daha evvel biliyor gibiydim. Siz şaşırmadınız mı? Bütün bunların sebebi yok mu?

Karı koca yüzüme dikkatle bakıyorlardı. Hüsamettin bey :

— Mehmet Ali, dedi. Sen köyde bizim resimlerimizi görmüş olmalısın.

— Hayır, dedim. Görmedim. Ama anladığım birşeyler var. Buraya gelmeden önce bu yabancı doktorun ne için baktığını, annemin, babamın bana ne için öteki ana ve ba-

balardan başka türlü muamele ettiklerini benim ne için öteki köylü çocuklara benzemediğimi hep düşünürdüm. Hem siz beni beni ne için sorguya çekiyorsunuz? Siz her şeyi bilirsiniz.

— Ne demek istiyorsun Mehmet Ali?

— Siz benden birşey saklamıyor musunuz?

— Mehmet Ali, sana yemin ederim ki senden bir şey sakladığımız yok.

— Yok mu? Yok öyle mi?

— Hayır, yemin ederim sana. Sen, sen ne zannediyorsun?

— Ben zannediyorum ki, benim asıl annem Lamia hanımdır.

— 11 —

Lamia hanım bir çığlık daha koparttı. Hüsamettin bey şaşkın, telâşlı bir halde haykırdı :

— Çocuk, sen çıldırdın mı? Sen bunu nasıl düşünüyorsun? Sen Ahmedin ve Fatmanın çocuğu değil misin?

Lamia hanım bitkin bir hâlde :

— Bırak, bırak artık, bayılacak çocuk, diye haykırıyordu.

Kimbilir yüzüm ne haldeydi. Durmadan yüzüme yaşlar iniyordu. Lamia hanım çarpıntılar içinde, renkten renge giriyor, Hüsamettin beyin alnından terler boşanıyordu. Ben :

— Burada kalmak, sizinle kalmak istemiyorum, ne zamandır ben bundan şüphe ediyorum, bunun böyle olmadığı meydana çıkar diye de kaçıp gitmek istiyorum, dedim.

Hüsamettin bey koltuğa yığıldı :

— Mehmet Ali, yavrum neden sana böyle bir şüphe geliyor. Söyle bana. Neden böyle düşünüyorsun? Anlatsana şüphelerini?

Her tarafım titriyordu. Boğazımda bir acı duyuyordum. Karı koca beden korkunç birşey işiteceklermiş gibi bakıyorlardı.

— Bilmiyorum, bana öyle geliyor, diye bağırdım. Neden Lamia hanım beni görünce haykırdı, neden ben onu görünce şaşırdım. Niçin bu kadar seviyor, onun yanında kalmak ondan ayrılmamak istiyorum? Neden onun senini duyduğum zaman herşeyi unutuyor, içimden gelen bir sevinçle din liyorum? Siz bana söyleysenize bunları.

Hüsamettin bey çok müteessir bir halde :

— Mehmet Ali, bunlar hassasiyetten ileriye geliyor, dedi. Başka hiçbir şey olamaz. Çünkü başka türlü olmasına im kân yok. Lamia Dilâveri bu köşkte doğurdu. Bu doğan çocuğun üstüne hepimiz titredik O zaman köşk daha kalabalıktı. Şimdi gözlerimin önüne geldi. Lamia günlerce ıstırap çektikten sonra bir çocuk dünyaya getirmişti. Annesi, babası, benim annem, babam hep buradaydılar. Herkes derin bir sevinç içindeydi. Bu çocuk, bu Dilâver bir an bile gözlerimizin önünden ayrılmazdı.

Ben o kadar fena bir haldeydim ki bana odama çekilip yatmamı söylediler. Gittim. Fakat onları arası çok geçmeden beni aradılar. Lamia hanım iki defa kapıyı açtı :

— Mehmet Ali, iyisin değil mi Yavrum? Üzme kendini, uyu! dedi.

Bitkin bir halde uyudum. Bir iki gün hiçbir şey konuşmadık. Onların beni dikkatle takip ettiklerini seziyordum. Ben de kendi kendime Lamia hanımın annem olmasından şüphelendiğimi onlara söylediğim için utanıyordum.

Birgün kütüphanede oturuyordum. Lamia hanım odaya girdi. Bana :

— Rahatsız olma yavrum, dedi. Birşeye bakacağım.

Kütüphanede, kilitli olan bir dolaptan bir albüm çıkarttı. Sayfalarını karıştırdı. Sonra birden bire haykırdı, elinden albüm düştü. Birçok resimler yere yayıldı. Zavallı kadın :

— Fena oluyorum, Yarabbi çıldıracağım, diye bağırıyordu.

Yardımına koştum. Ben de titriyor, korkuyordum. Hüsamettin beyi çağırdım. Karısının koluna girdi, onu balkona çıkarttık. Kadın hıçkırarak ağlıyor, konuşamıyordu.

Hüsamettin bey onu teskine uğraşıyor :

— Ne oldu birdenbire, diye söyleniyordu.

Lamia hanım güç halle :

— Mehmet Ali gitsin, dedi.

Hüsamettin bey bana işaret etti. Kütüphaneden çıktım. Bir saat sonra Hüsamettin bey odama geldi :

— Sakın gücenme Mehmet Ali, dedi. Sabırlı ol yavrum. Biz karı koca çıldıracak haldeyiz.

Cebinden bir resim çıkarttı. Ben bu resmi görmedim. Fakat o resme bir de bana baktı ve :

— Aman yarabbi, diye haykırdı.

Benim bilmediğim birşeyler oluyordu. Onlar saatlerce bir odaya kapanıyor, birşeyler konuşuyor, renkten renge giriyorlardı. Hizmetçiler beni nerede görseler ters ters bakıyor :

— Köyden geldin, köşkün altını üstüne getirdin, diyorlardı.

Hiç bir şeyle ilgisi olmayan bir Dilâver vardı. Yiyor, içiyor, uyuyor, gezip dolaşıyordu. Annesi, babası onu unutmuş gibiydiler.

Bir gün yine beni çağırdılar. Aynı odada oturuyorlardı. Hüsamettin bey :

— Mehmet Ali, dedi. Senin annenin, babanın sana başka türlü muamele ettiklerini söylemiştin. Bunu anlatsana.

— Niçin soruyorsunuz? dedim. Ben de deli olacağım.

— Söyle yavrum!

— Babam, annem bana korkarak bakıyorlardı. Babam başıma bir kaza gelecek diye korkardı. Köyde annem bir çocuk daha doğurdu. Bu çocuk iki yaşındayken öldü. Bir kızdı. Annem onun ölümüne çok ağladı. Babam :

— Ne yapalım, bir tane yetişmiş oğlumuz var, derdi. Ama onun beni bir kere öptüğünü hatırlamam. Annem de

beni öpmezdi. Çok iyi, çok iyi kadındı ama beni ne öteki ana ve babalar gibi sever, ne de hırpalarlardı. Sanki ben onlara bakmaları için bırakılmış bir çocuktum. Zamanla bana böyle bir duygu gelmişti. Daha büyüyüp okuyunca Doktorun yolladığı paraların sebebini de öğrenmek istemiştim. Hiç kimse yüzünü görmediği bir çocuğun okutulması, iyi şeyler yiyip içmesi için köye para yollamaz. Bunun mutlaka bir sebebi olmalı.

Beni dikkatle dinliyorlardı. Biraz düşündüm, sonra :

— Ben buraya geldikten, sizleri gördükten sonra onlardan şüphelenmeğe başladım. Çok küçükten birgün babam kırdığım bir süslü tabak için üstüme yürürken annem «Ahmedim, Ahmedim emanettir bize, el vurma» diye bağırmış, babam da hemen durumsamıştı. Ben emanetin ne olduğunu bilmezdim.

Hüsamettin bey :

— Ah, doktor, diyordu. Ah o sağ olsaydı.

O gün de daha fazla birşey olmadı. Onlar hasta gibiydiler. Lamia hanım sinir ilâçları içiyordu. Hüsamettin bey hep sinirli adımlarla odalarda geziniyor, durmadan sigara içiyordu.

Bütün bu olup bitenler üçümüzün arasında kalıyordu. Ben çok defa bahçede bir ağaç altında oturur, düşünürdüm. Ben otururken köşkün pencerelerinde bir perde sık sık sallanırdı. Lamia hanımın oradan bana baktığını anlardım.

Birgün, onlar bahçedeyken yatağımın altındaki sazı çıkartmış, çalmağa başlamıştım. Bu saz ne kadar kaba, ne kadar ucuz şeydi. Halbuki köyde onu alabilmek için çok sıkıntı çekmiştik.

Ben kasabada, okulda verilen müsamerelerde saz çalardım. Memur ve subay aileleri beni çok severlerdi. Köy türkülerinin hepsini bilir, onları kolaylıkla çalar ve söylerdim.

Ben korka korka başlamış, sonra etrafımı unutarak özlediğim köy türkülerini çalmağa başlamıştım.

Saz bittiği zaman dışarıda ayak sesleri oldu. Hüsamettin beyle Lamia hanım küçük odanın kapısında belirdiler. Hüsamettin bey :

— Mehmet Ali, dedi. Seni dışarıdan gizli gizli dinledik. Sen bu yaşta, bu dereceye kadar içli saz çalmak için nerelerde yaşadın, hangi şairlerle düşüp kalktın bilmem ki.

Lamia Hanım :

— Mehmet Ali, dedi. Bizim yanımızda çalmaktan sıkılmazsan...

İstediğini yaptım. Beni sessizce dinlediler. Ben sustuğum zaman Hüsamettin bey :

— Fevkalâde, dedi. Sesin bu kadar tatlı, bu kadar hazin, bu kadaroynağı en usta bir sazcının elinden ancak çıkabilir.

Lamia hanım :

— Babası kadar hassas, dedi.

Hüsamettin bey Lamia hanımın yüzüne baktı. Sonra başını eğdi.

— Lamia, dedi. Bu şüphe beni de öldürecek. Onları bir an evvel çağırmak, ne pahasına olursa olsun söyletmek lâzım. Bu zayıf yüz, bu kara saçlar, bu kömür karası gözler, bu beyaz alın ve zayıf bünye.

Sözünü yarım bıraktı, sonra :

— Çıldırmak işten bile değil, dedi.

— 12 —

Hüsamettin beyin telgraf çektiğini, anamla babamı acele olarak çağırdığını ve yol parası gönderdiğini Peykerden öğrendim.

— Ayağını sürüdün de geldin, diyordu. Sevin artık. Bütün köylüler buraya dökülecek. Bu zamana kadar yiyip içtikleri yetmemiş. Üstelik davet ediliyorlar.

Kıskanç ve patavatsız hizmetçi hem böyle söyleniyor, he mde alt katta annemle babam için bir oda hazırlıyordu.

Ev sahiplerinin sinirleri iyice gerilmişti. Artık aralarındaki konuşmaları bile bırakmışlardı. Günler sıkıntılı, boğucu geçiyordu.

Nihayet, bir gece, yatsı vaktinden sonra dış kapının çıngırağı çalındı. Ben de pencereden sarkarak baktım. Annemin sesini iyice duydum. Ben aşağıya koşarken yolda Hüsamettin beyle Lamia hanıma rasladım. Hep beraber kapıya indik.

Annem çok heyecanlı görünüyordu. Babam bir asker gibi iki kolu yanına uzanmıştı. Hüsamettin bey onlara ellerini uzattı. Babam bir yabancı imişim gibi benim de elimi sıktı. Ama ben bana elini uzatan annemin yüzünü de öptüm.

Dilâver telâşla gelmiş, babamla tokalaşmış ve annemin de boynuna asılarak :

— Ne iyi ettin de geldin Fatma Teyze, göreceğimiz geldi, demişti.

Annem onun sırtında eliyle göğsüne bastırdı. Babamla annemin benden uzaklaşmış, soğumuz bir halleri vardı. Hal buki ben beni büyüten, emziren bu kadını çok severdim.

O gece yol yorgunu oldukları için karınlarını doyurup yatırdılar. Ertesi sabah beraber kahvaltı ettik. Ben annemle babamın arasına oturmuştum.

Öğleye doğruydu. Peyker durgun bir halde gelerek beni salona çağırdı. Babam, annem, Hüsamettin bey, Lamia hanım, Dilâver oradaydılar. Dilâver anneme sokulmuş :

— Fatma, teyze, bugün bize mantı yap, olur mu? diyordu.

Lamia hanım eter kokuyordu. Bana gözleri ilişince gülümsedi. Ben de gülümsedim. Babam bir sandalyeye oturmuştu. Sıkılıyor, terliyordu. Kendisini onların yanında bulunmağa ve oturmağa lâyık görmüyordu.

Orada çok önemli şeylerin konuşulacağı anlaşılıyordu. Hüsamettin bey titrek bir sesle :

— Rahatsızsan başka zamana bırakalım Lamia, dedi.

Lamia hanım :

— Artık tahammülüm kalmadı, dedi. Ne olacaksa ol sun.

Hüsamettin bey divanın kenarında oturan anneme dön dü ve :

— Fatma hanım, dedi. Bu çocuğu sen mi doğurdun La mia mı?

Annem şaşaladı. Kıpkırmızı kesildi. Hüsamettin bey :

— Doğrusunu söyle Fatma Hanım, dedi.

Hüsamettin bey yine eliyle beni gösterdi :

— Bu çocuğu hanginiz doğurdunuz?

Annem, bitkin korkak bir sesle :

— Lamia hanım, dedi.

Lamia hanım bir çığlık koparttı. Hüsamettin bey :

— Ya bunu hanginiz doğurdu? diye sordu.

Eliyle Dilâveri gösteriyordu; annem :

— Ben doğurdum efendim, dedi.

Hüsamettin bey morarmıştı adeta. Babama döndü :

— Ahmet efendi, Fatma doğru mu söylüyor? dedi.

Babam buram buram ter dökerek :

— Evet efendim, dedi. Fatmanın dedikleri doğrudur.

Hüsamettin bey karısına baktı. Lamia hanım yarı bay gın bir halde, başını köşe yastığına dayamış, öyle duruyordu Hüsamettin bey :

— Hepimiz birden aklımızı mı kaçırdık? diye bağırdı.

Ahmet efendi konuşamıyordu. Fatma annem gözlerini içi yaşla dolu olduğu halde :

— Doktor bey böyle yaptı beyefendi, dedi. Allah rahme eylesin o yaptı.

— Nasıl yapar, neden yapsın bunu?

— Çocuklarımızı değiştirdi beyefendi.

— Fatma bana bunu hemen, kısaca, çabucak anlat. Yok sa ben deli olacağım. Dayanacak halim kalmadı.

Annem telâşla ayağa kalktı. Yanıma geldi :

— Çıkart gömleğini Mehmet Alim, dedi. Çıkart yavrum.

Herkes hayretle bakıyordu. Annem gömleğimi çekip çıkarttı ve beni Hüsamettin beye doğru itti. Sırtımı oraya çevirdi ve :

— Bakınız beyefendi, dedi. Sol küreğinin üstünde siyah, küçücük bir ben var. Lamia hanımda böyle bir ben olduğunu doktor beyde biliyor, ben de bilirdim. Hanımımı ben yıkardım. Geçen yıl kendi yavrumun Dilâverin hastalığı için beni çağırdığı zaman, birgün gerekirse bunu göster. Bu ben Lamia hanımın bütün soyunda vardır. Onun doğurduğu çocukta da göründü. Allahın bir hikmeti, demişti.

Ben salonda çıplak kalmıştım. Hüsamettin bey :

— Sebeb ne, sebeb? diye bağırdı.

Fatma annem gözlerini silerek :

— Anlatayım beyefendi, dedi.

Beyefendiciğim. Askerliği bitince Ahmedimi burada alakoydunuz. Oda beni köyden getirtti. Orada yoksulduk. Bir kerpiç dam altında, el tarlalarında çalışıyorduk. Buraya gelince kendimi cennete gelmiş sandım. Ben de kapınızda hizmetçi oldum. Lamia hanım da benim gibi yeni gelindi. Gelişimden bir yıl sonra ben çocukluydum. Küçük hanım da benim gibiydi. Tanrı öyle rastlattı. Hanımımın ağrıları tuttu. Gebelikten çok sarsılmıştı. Günlerce kıvrandı. Evin içinde herkes yemiyor, içmiyor, çocuğun doğmasını bekliyordu.

O gece ben önce doğurdum. Doktor bey bana baktı, sonra koştu Hanımıma. Ne oldu, ne bitti bilmiyorum. Gece yarısı doktor beyi yanımda gördüm. Ahmetle birşeyler konuşuyordu.

Doktor beni yokladıktan sonra :

— Fatma, kızım, dedi. Sen sağlam, fedakâr, iyi yürekli bir kızsın. Beni iyi dinle Fatma. Lamia hanım çok güç doğurdu. Çocuk yarı ölü bir vaziyette. Yaşamasından ümidim yok. Sen hanımını çok seversin. Bu kadar hırpalanan Lamia bu ölü çocuktan sonra yaşamaz. Beni iyi dinle kızım. Senin doğurduğun bu çocuğu ona verelim. Kendi çocuğu sanır. O kadar zayıf, o kadar halsiz ki böyle bir kedere dayanamaz. Hüsamettin bey de öyle. Adamcağız deli olur. Sonra yaşlı ihtiyarlar da var. Onlara da acı.

Ben şaşkın şaşkın dinlerken doktor yüzümü okşadı :

— Fatmacığım, dedi. Siz çok yoksul, el kapısında insanlarsınız. Çocuğunuz burada paşa çocuğu gibi büyür. Hiçbir şey kaybetmezsiniz. Bilâkis bu çocuk yüzünden çift çubuk sahibi, tarla, ev sahibi olursunuz. Ben bunu Ahmede söyledim. O işi sana bırakıyor. «Anası odur, onun rızasını al» diyor, dedi.

Ben Ahmede bakıyordum. Ahmet boynunu bükmüş duruyordu. Kendimi güçlükle topladım :

— Ben yavrumu nasıl veririm beyefendi, dedim.

— Fatma sana bir çift sazı öküz.

— İstemem.

— Bir ev parası üste.

— İstemem.

— Yirmibeş davar benden.

— İstemem.

— İstemem.

Doktor nohut gibi iri terler döküyordu :

— Fatma, Fatma, dedi. Lamia elden gidecek. Sana o kadar iyi bakan hanımın kahrından gidecek.

Sustum. Dudaklarım titriyordu. Doktor ellerimi yüzümü okşuyordu :

— Fatma, hakkında hayırlısı budur. Tanrı mükâfatını verir. Gel beni dinle. Lâmiayı, babasını kurtaralım.

Dilim tutuldu. Güçlükle :

— Vebali boynuna, ne dilersen yap, dedim.

Doktor ne yaptı, ne etti bilmiyorum. Benim yanımdaki o topuz gibi çocuk yerine kundağın içinde kaybolan, mosmor birşey gördüm. Gün ışırken kapıya bir otomobil dayandı. Doktor beni sedye ile bir otomobile bindirdi. Bir hastahaneye götürdü. Bana orada bir oda ayırdılar. Büyük doktorlar çocuğu yaşatmak için çok uğraştılar. Allah bu yarı ölü doğan yavruya da ömür nasip etmiş. Haftasında emzirmeğe başladım. O zaman doktor bana daha fazla cesaret verdi. Hastanede çok iyi bakıldık. Yirmi gün sonra da doktorun verdiği paralarla yola çıktık.

Adamcağız bize durmadan mektuplar yazdı. Paralar yolladı. Davar aldık. Tarla aldık, ev yaptırdık. Sütüm de yaradı. Çocuk günden güne kendisini toparladı. Bizim efendimiz artık bu çocuktu. Bize paraları o getiriyordu. Bazan kendi doğurduğum çocuğu merak ederdim. Ahmedim :

— Sağ olsun da ellerde olsun, derdi. Bak biz buncağızın sayesinde köyde ağa olduk. Eğer kendi çocuğumzu alıp gelseydik acımızdan ölür, el kapılarında çalışırdık. Onlar bizim yavrumuza bizden çok iyi bakarlar.

Doktor bey sonradan Mehmet Ali'yi hiç görmedi. Yalnız hastanede, çocuğun sırtındaki beni bana gösterdi ve :

— Birgün doğrusunu anlatmak gerekirse Lamianın bütün soyunda bulunan bu küçük kara bende herşeyi isbat edersin, dedi.

Biz sonunda çocuğu değiştirmeğe kalkışmadık. Doktor bey hepsinin sırası olduğunu bize yazmıştı. Biz de bir iki yıl sonra Erenköyüne gidip çocuğu gördük. Arslan gibi yetişiyordu. Sağdı, sağlamdı, paşalar gibi bakılıyordu. Yalnız bizim de çocuğumuz olduğumu bildirmiyorduk size. Doktor o gece apartopar bizi çıkarttığı zaman çocuğun ölmüş olduğunu köşke söylediğinden bu yalanın çıkmasını istemiyordu

Mehmet Ali'nin yetiştiğini, okuduğunu haber alınca bize daha çok yardımda bulunmağa başladı. İşte böylece bu iş yürüyüp gidiyordu. Ama ne de olsa ben Dilâverin anasıydım. Ona karşı ayrı bir hasret duyuyordum. Hastalanıp da tehlikeye girince doktor vebal kalmasın diye beni çağırttı. Çocuk tehlikeyi atlattı. Ben de yüreğim rahat olarak köye döndüm.

.....

Fatma annem hikâyesini bir nefeste bitirmişti. Bunu dışarıdan duysa, kimse inanmazdı. Ortalığı derin bir sessizlik kapladı. Babam ağır bir sesle bu sükûtu bozdu. Cebinden bir resim çıkarttı :

— Şua bak Fatma, dedi. Kimin resmi bu?

Fatma annem resme bakıp :

— Mehmet Alimin resmi, dedi.

Hüsamettin bey acı bir gülüşle :

— Hayır, dedi. Benim onbeş yaşımdaki resmim. Biz Mehmet Aliyi görünce bu yüzden çok şaşırdık. Anlıyamadığımız bir duygunun tesiri altında kaldık. Fakat o daha hisli bir çocuk olduğundan bizim kendi çocuğumuz olduğunu sezdi.. Aynı kandan olmamız, görülmiyen, anlaşılmıyan bir yakınlık duyuruyordu. Dilâvere gelince, geçen yıl buraya geldiğin zaman o da sana karşı böyle bir sevgi göstermişti.

Fatma annem Dilâveri kucaklayıp :

— Ne de olsa asıl anasıyım Beyefendi, dedi.

Dilâver savruk savruk elini, kolunu sallıyor :

— Beni de köye götüreceksin değil mi anne? diyordu.

.....

Herşey anlaşılmıştı.

O gün akşam yemeğinden sonra topluca oturup ilerisi için konuşuluyordu. Dilâver katiyyen okumak istemiyordu. Belki köylerde dolaşır da İstanbulun kıymetini bilir, diye onun da köye gitmesi kararlaştırıldı. Ben liseye gidecektim. Hüsamettin bey her ay babalığım Ahmede para gönderecekti.

Herkes dağıldıktan sonra ben ağır ağır onların dairesine gittim. Hüsamettin bey bana gülümsedi :

— Ne var Mehmet Ali, dedi.

— Baba, dedim. Artık annemi öpebilirim değil mi?

Asıl babam bana sokuldu :

— Ya biz, dargın mıyız oğlum? dedi.

— Hayır baba, katiyen.

Onun boynundan ayrıldıktan sonra Lamia hanıma doğ ru gittim.

— Anne, dedim, seni öpmeğe geldim.

Lamia hanım bana kollarını açtı. Ne zamandır içimden gelen bilinmez sevgi ile ona sarıldım. Kendimi tutamıyor, ağlıyordum. Annem :

— Oğlum, oğlum benim! diye hıçkırıyordu.

— S O N —

KAR ECE

Çok eskiden, kalabalık bir memlekette bir kız, öteki erkek fakir bir komşu çocuğu vardı. Bunlar, her iki evin damlarının birleştiği ve ortasından yağmur deresinin geçtiği iki dam odasında oturuyorlardı. Her iki odanın birbirine bakan birer pencereleri vardı. Birbirlerine gitmeleri için ortadaki su oluğunu geçmeleri kâfiydi. Anneleri pencere önüne birer tahta sandık koymuşlar, bunların içine öteberi dikiyorlardı. Bu sandıkların içinde ebeyce gelişmiş birer de gül fidanı vardı.

Bir gün her ikisinin de annesi :

— Şu sandıkları birleştirsek de bahçemizi büyütsek diye düşündüler ve öyle yaptılar. İlkbaharda bezelye fidanları sandıklardan aşağıya sarkıyor, çiçekler uzun dallarla pencere kenarlarına tırmanıyor, orasını güzel minimini bir kameriye haline koyuyordu. Çocuklar, bir saksıdan pek az büyük olan bu bahçelerde oynamak için annelerinden izin alırlardı. Bütün günleri bu iki evin birleştiği çatı arasında oynuyor ve birbirlerini kardeşmişler gibi seviyorlardı.

Kış gelince bu bahçe eğlencelerinden mahrum kalırdılar Anneleri pek az ısınan odaları büsbütün soğumasın diye pencereleri açtırmıyordu. Pencere camları da soğuktan buz tutuyor, tıpkı beyaz perdelerle örtülmüş gibi oluyordu. O zaman, canları çok sıkılan çocuklar mangalın sıcak külünde ısıttıkları kiremit parçalarını cama tutuyorlar, oradaki buzlar eriyince delik açılıyor, bu deliklerden birbirine bakan

iki yaramaz göz parlıyordu. Kızın adı «Bilge», erkeğin adı «Aydın» dı. Yazın birbirlerine gitmek pek kolaydı. Fakat kış olunca birbirlerini ancak böyle buzlarını eritebildikleri cam aralıklarından görebiliyorlardı.

Çünkü, en alt kata inmek, oradan öteki eve geçmek, son ra o evin bütün merdivenlerini çıkmak onların minimini bacaklarını yoruyordu.

Bir gün, yine hava çok soğuktu. Dışarıda durmadan kar yağıyordu. Aydının da, Bilgenin de camda buzları eriterek açtıkları deliği hemen kapatıyordu.

Aydının büyük annesi :

— Beyaz arılar uçuyor, dedi. Aydın :

— Bunların «Arı Beyi» var mı? diye sordu :

— Elbette. Arıları beysiz olur mu? O, kar tanelerinin en kalabalık uçtuğu yerlerde dolaşır. Karların en büyüğüdür. Yerde hiç rahat edemediği için hep yukarıya, kara bulutlara doğru uçmağa bakar. O zaman bu pencereler, öyle güzel dolar ki, uzaktan görenler beyaz çiçeklerle süslenmiş sanırlar.

Bilge ile Aydın birbirlerine baktılar. Aydın :

— Biliyoruz, dedi. Biz o beyaz çiçekleri, kızdırılan kremit parçalarıyla eritiyoruz.

Bilge :

— Ah bu kar Beyini ne kadar görmek isterdim, dedi. Geldiği zaman onu içeriye alsak ne iyi olur. Aydın da büyükanneye yalvardı :

— Kuzum büyükanne onu içeriye alalım. Mangalın yanındaki iskemleye oturturuz, ısıtırız.

Büyük anne ikisinin de saçlarını okşadı :

— İyi ama çocuklar, dedi. Kar Ece sıcağı hiç sevmez.

Çocuklar şaşırdılar :

— Nasıl Kar Ece? Bu beyaz arıların Beyi Ece mi?

— Evet, arıların Ecesine nedense herkes «Arı Beyi» diyor. Ya, dişi olduğu halde ona bey diyorlar. İşte bu beyaz arıların beyi de dişidir. Onun asıl adı Kar Ece'dir.

Büyük anne, onlara başka masallar daha anlattı. Sonra yatmak için küçük Bilge kendi odalarına gitti. Aydın da yatağına girdi. Fakat bir türlü gözüne uyku girmiyordu. Hep bu soğuk havada, şehrin sokaklarını dolaşan beyaz elbiseli Kar Eceyi düşünüyordu. Yatmaktan yoruldu. Kalktı. Camdaki buz perdesini eritip küçük delikden dışarıya baktı. Kar taneleri uçuşuyordu, öteye beriye düşüyordu. Bunların en büyüğü çiçek saksısının kenarına takıldı.. Bu iri kar tanesi birdenbire büyümeğe başladı. Büyüdü, büyüdü, sonunda pırıl pırıl parlıyordu. Bu elbise milyonlarca yıldız gibi parlak yumakcıkların bir araya toplanmasından meydana gelmişti. Vücudu buzdandı. Her tarafı, gözleri filân da hep buzdandı ama canlıydı. Gözleri iki yıldız gibi parlıyor, durmadan her tarafa bakıyordu. Aydının baktığı tarafa doğru eğildi. Ona eliyle :

— Gel, işareti yaptı. Küçük Aydın şaşırdı, korktu. Pencereden çekildi. Yatağına girdi.

Ertesi gün hava yine karlıydı. Fakat akşama doğru yumuşadı. Ertesi gün ince bir yağmur çişeledi. Günler geçti. İlkbahar geldi. Güneş her tarafı ısıtmağa başladı. Çimenler, topraktan başlarını çıkardılar. Kırlangıçlar yuvalarını yaptılar. Küçük Aydınla, Bilge de damın üstündeki bahçelerine çıktılar.

Güller bu yıl her zamankinden güzel açtı. Bilge bütün bildiği şarkıları tekrarlıyor, Aydın da onunla beraber söylüyordu.

Günler yine eskisi gibi büyük bir neşe içinde geçiyordu. Fakat bir gün bir kitabın resimlerine bakarken Aydın ansızın :

— Ay! diye haykırdı. Yüreğime sanki birşey saplanıyor. Şimdi de gözüme birşey kaçtı.

Küçük Bilge :

— Gülün dikenleridir, dedi. Dur bakayım.

Aydının gözüne hiçbirşey kaçmış değildi. Kalbini göre-

mezdi ama, madem ki gözünde birşey yoktu, kalbinde de yok demekti. Aydına öyle geliyordu.

Fakat Aydın değişmişti. Hele Bilgeciğe öyle öfkeli öfkeli bakıyordu ki, zavallı kız ağlamağa başladı..

Aydın aldırmadan :

— Bu çiçekleri kurtlar yemiş, dedi. Güller de pek soluk. Bunları burada tutmak budalalıktır. Şunları koparayım da atayım.

Gülleri kopardı. Bilge :

— Ne yapıyorsun Aydın? diye bağırdı. Sonra annen ne der? Bunları ne kadar sevdiğimi biliyorsun.

Oyunları da değişmişti. Aklına geleni yapıyor, aldırmıyor, herşeyi hırpalıyordu. Son kalan bir fidanı da çekti kopardı. Sonra aralık duran pencereden içeriye girdi. Ertesi gün bahçeye çıktığı zaman Bilgeyle alay etti :

— Sen bir budalasın. Artık seninle oynamıyacağım, dedi.

Bilgecik üzülüyor, fakat ses çıkarmıyordu. Aydın eski Aydın değildi. Büyükannenin güzel masallarını dinlerken bile rahat durmuyor, kadının «şöyledir, böyledir» diye lâfını kesiyor, gözlüğünü alıyor, onunla alay ediyordu.

Günlerinin daha çoğunu sokaklarda geçiriyordu. Fena insanlarla konuşuyor, fena lâflar, küfürler öğreniyordu. Ne olmuştu? Neden böyle olmuştu? Kimse bilmiyordu.

— Oyunları da değişmişti. Aklına geleni yapıyordu.

Bir kış günüydü. Yine kar yağıyordu. Mavi elbisenin kolunu pencereden dışarı uzattı. Kolunun üstüne dolan karları öteki elinde tuttuğu kocaman bir pertavsızla baktı. Bilgeye de gösterdi :

— Bak, dedi. Şunlara bak, ne güzel! Bazıları en güzel çiçeklerden daha güzel. Hele şu muntazam köşelere bak. İnsan bu kadar düzgününü zor yapar doğrusu. Ah erimeseler de doya doya seyredebilsek. Sonra birden hatırlamış gibi :

— Ben öteki arkadaşlarımın yanına gidecektim, dedi. Şehrin dışında kızak kayacağız.

Hemen acele acele hazırlandı, çıktı, gitti.

Birçok gençler toplanmış, kızak kayıyorlar, düşüyorlar, gülüşüyorlardı. Bu sahiden de çok eğlenceli bir oyundu. Tam bu sırada bir kızak rüzgâr gibi bunların aralarına katıldı. Üzerinde beyaz giyinmiş, her tarafı örtülü bir adam vardı. Kızak meydanda iki kere dolaştı. Öyle güzel kayıyordu ki Aydın :

— Müsaade eder misiniz? dedi. Kızağımı sizin kızağa başlıyayım. Siz pek güzel kayıyorsunuz. Adam razı oldu. Kızak bağlandı. Uçar gibi kaymağa başladılar. Kızaklar gittikçe hız alıyordu. Meydanı geçtiler, Sokaklara girdiler, çıktılar. Aydın hiç tanımadığı yerlerden geçiyordu. Bir aralık korkmağa başladı.

— Artık kızağı çözeyim de evime gideyim. Annem darılacak, diye düşündü. Fakat büyük kızaktaki adam ona öyle tatlı bir bakışla baktı ki, Aydının bütün korkuları kaçtı. Sonunda şehirden çıktılar. Aydın kızağı çözmek istedikçe, öteki kızaktaki beyazlı adam ona başını çeviriyor, «yapma» der gibi kaşlarını kaldırıyor. Aydında vazgeçiyordu. Kar o kadar artmıştı ki, biraz ilerisi bile görülemiyordu. Artık dayanamadı, mutlaka kızağı çözmek için uğraştı. Fakat öyle sıkı bağlanmıştı ki, soğuktan donan elleriyle çözemedi. Avazı çıktığı kadar bağırmağa başladı. Ama nafile hem, sesi rüzgârın gürültüsü içinde kayboluyor, hem de onu işitecek kimse olmadığı için yardımına gelen olmuyordu. Kar gittikçe hızlaşıyor, taneleri büyüdükçe büyüyordu. Birden bire atlar sıçradı. Kızak sarsıldı, durdu. Kızağı süren beyazlı adam yere indi. Kürkünü silkeledi. Hayret!

Bu bir kadındı. Buzdan vücutlu, pırıl pırıl gözlü, çok güzel bir kadındı. Kar Eceydi.

Kadın :

— Çok uzaklara geldik, dedi. Ama ne güzel hava değil

mi? Ben böyle havalara bayılırım. Ay sen titriyorsun. Gel seni kürkümün içine alayım. Küçük Aydın sahiden titriyordu. Kadın kürkün altını girdi. Fakat ısınmak şöyle dursun, bir kar yığının içine gömülmüş gibi olmuştu.

Kadın :

— Isındın mı? diye sordu. Aydın sesini çıkarmadı. Yalnız şimdi eskisi kadar Eceden korkmuyordu. Evini, annesini, küçük Bilgeyi unutmuş gibiydi. Saatler geçtikçe Kar Ece ye daha çok alıştı.

Aydın geri dönmeyince küçük Bilge önce büyük anneye koştu, sonra sokağa çıktı, Aydının gideceği her yeri aradı, herkese sordu. Fakat ondan bir haber alamadı. Kimse ne olduğunu, nereye gittiğini bilmiyordu. Yalnız bazı çocuklar, onun, kızağını büyük bir kızağa bağladığını, sonra bir sokağa saparak şehrin kapısından dışarıya çıktığını gördüklerini söylediler. Zavallı Bilgecik günlerce gözyaşı döktü. Artık herkes Aydını öldü biliyorlardı. Kızakla kayarken şehrin yanından geçen nehre düştü ve boğuldu. Böyle olmasaydı mutlaka gelir veya nerede olduğu duyulurdu.

Uzun kış geceleri pek üzücü ve gamlı geçti. Nihayet bahar geldi. Güneş yumuşak ve ılık ışıklarını hiç esirgemeden dünyanın yüzüne döküyordu. Bilgecik gözlerini kırpıştıra kırpıştıra baktı :

— Aydın öldü, dedi.

Güneş :

— Hayır, diyerek gözlerini kırptı. Hayır, ben buna inanmıyorum.

Bilge koruya, bülbüllere koştu :

— Duydunuz mu? dedi. Aydın, benim sevgili arkadaşım öldü :

Bülbüller :

— İnanmıyoruz, diye şakıdılar. Bilgenin de içine bir şüphe girdi. Artık Aydının öldüğüne o da inanmıyordu. Onu aramayı düşündü. Vakit çok erkendi. Uyuyan büyükanneyi

öptü. Koşa koşa aşağıya indi. Birçok sokakları geçti. Nehire vardı :

— Kuzum nehir, dedi. Ne olur bana doğruyu söyle. Aydını sen mi aldın? Eğer onu bana verirsen sana şu kırmızı ayakkabılarımı veririm.

Dalgalar kırpıştı. Bilge bunu bir cevap sandı. Ayakkabılarını çıkarıp nehre attı. Fakat ayakkabıları kıyıya yakın düştü. Bir iki küçük dalga onları büsbütün karaya attı. Nehir, küçük Bilgeyi küçük ayakkaplarından ayırmak istemiyor gibiydi.

Bilge :

— Kollarımın kuvveti az, uzağa atamıyorum, diye düşündü. Orada gördüğü bir kayığa bindi, öteki ucundan atacaktı. Öyle yaptı. Geriye döndüğü zaman kayığın kıyıdan ayrıldığını görünce korktu, şaşırdı. Kayık suların akıntısına kapılmış hızla akıp gidiyordu.

Bilge büyük bir korku içinde ağlamağa, bağırmağa başladı. Fakat onun sesini yalnız bir, iki kırlangıç duydu. Onlar da bir şey yapmadılar. Fakat Bilgeyi bırakmadılar. Peşi sıra ötüşerek uçtular. Sanki ona :

— Korkma! Bak biz de buradayız. Seninle geliyoruz diyorlardı.

Nehrin her iki kıyısı çok güzeldi. Renk renk çiçekler açmış, mis gibi kokular Bilgeye kadar geliyordu. Çayırda koyunlar, inekler otluyor, fakat bir insan görülmüyordu. Bilge bu güzellikler ortasında korkusunu unutmuştu kendi kendine :

— Sular beni Aydına götürecek, galiba diye düşündü. Ve sevindi. Artık herşeyi unutmuştu. Eğleniyor, etrafın güzelliklerine bakmağa doyamıyordu. Biraz ötede kırmızı ve mavi pencereleri olan bir ev gördü. Bu ev büyük bir kiraz bahçesi içindeydi. Evin damı sazlarla örtülmüştü. Kapısında tüfekleri omuzunda iki er «hazır ol» vaziyetinde duruyorlardı.

Bilge, bu kadar saatten beri ilk defa bir insan görünce sevindi. Avazı çıktığı kadar :

— Kayığı tutun, beni kurtarın, diye bağırdı.

Fakat erler taştanmış gibi kıpırdamadılar bile. Kayık onlara iyice yaklaştı. Tam bu sırada evden çok ihtiyar bir kadın çıktı. Başında çiçek resimleri ile süslü geniş bir şapkası vardı. Koltuk değneklerine dayana dayana kıyıya yaklaştı. Bilgeyi görünce buruşuk yüzü biraz daha kırıştı, gülümsedi :

— Ne sevimli çocuksun, dedi. Sonra değneği uzattı. Kıyıya çok yaklaşan kayığı durdurdu.

Bilgecik büyük bir sevinçle kendini karaya attı. Fakat bu yeni gördüğü buruşuk yüzlü, çirkin ihtiyar kadından korkmuştu. Ne yapacağını şaşırmış gibi idi. İhtiyar kadın onun korktuğunu anlamıştı :

— Gel de bana kim olduğunu, buraya nasıl geldiğini anlat, dedi.

Bilge başından geçenleri anlattı. Sonra :

— Acaba, dedi. Onu gördünüz mü? Aydının nereye gittiğini bana söyler misiniz?

— Onu gördüm. Yalnız nereye gittiğini bilmiyorum. Bir kaç güne kadar dönecektir. İstersen bekle. Burada pek de canın sıkılmaz. Bak, bütün kirazlar oldu. İstediğin kadar yiyebilirsin.

— Ah bu habere ne kadar sevindim bilseniz. Onu bekliyeceğim.

Oynadı, gezdi. Böyle birçok günler geçti. Bilge artık bütün çiçekleri tanıyordu. Onlarla arkadaş gibi konuşuyor, yaprak larını temizliyordu.

Bir gün ihtiyar kadının şapkasında bir gül resmi gördü. O zaman bu güzel bahçede bir eksklk olduğunu düşündü. Evet. bu binlerce çeşit çiçekler olan bahçede gül yoktu. Halbuki o. gülleri ne kadar çok severdi. Birdenbire yüreğine bir acı çöktü. Evini. Aydını hatırladı.

Sonra ihtiyar kadın onun elinden tuttu. Beraber içeriye girdiler. Odanın allı morlu pencereleri pek yüksekteydi. Ortakadaki masada bahçeden yeni kopmuş olgun kirazlar vardı. Bilge dayanamadı, bu kirazlardan karnı doyuncaya kadar yedi. Çünkü ihtiyar kadın ona istediği kadar yemesine izin vermişti. Bilge kirazları yerken kadın da onun saçlarını taramağa başladı.

Kızın sarı saçları altın gibi parladı. Pembe yüzüne bu parıltı çok yakıştı. İhtiyar kadın :

— Ne güzel, ne sevimli çocukmuşsun sen, dedi.

Küçük Bilge kendisini çok seven bu ihtiyar kadından hoşlanmağa başladı. Beraber bahçeye çıktılar. Kadın elinde ki değnekle güllere vuruyor, hepsini yerlere düşürüyordu.

Bu açmış güllerin Bilgeye Aydını hatırlatmasından korkuyordu. Onu bu gül bahçesinden geçirdi. Başka bir bahçeye götürdü. Burada Bilgenin hiç görmediği çiçekler vardı. Hepsi açmış mis gibi kokuları etrafa dolmuştu. Bilge burada, tâ... güneş kiraz ağaçlarının arkasından batıncaya kadar oynadı.

Gece ihtiyar kadın onu kırmızı atlas yorganlar, işlemeli ipek örtülerle süslü bir yatağa yatırdı. Bilge bu yatakta pek rahat uyuyacağını anladı. Kendi kendine :

— Büyükannemle Aydın beni burada görseler tanımazlar. Tıpkı bir eceye benzedim, diye düşündü. Sonra tatlı, derin bir uykuya daldı.

Ertesi gün erkenden uyandı. Kahvaltı sofrası hazırdı. Karnını doyurdu. Sonra yine dünkü çiçekli bahçeye koştu.

— Acaba ne zamandan beri burada, bu ihtiyar kadının yanındayım? diye düşündü. Gözlerinden akan yaşlar, pembe yanaklarında incecik bir yol yapmış, gümüşten bir tel gibi parlıyordu. Dakikalarca ağladı. Sonra bahçeye koştu. Her tarafı aradı. Bir duvarın dibinde küçük bir gül fidanı gördü. Üzerinde açmak üzere olan ateş kırmızısı bir gonca vardı. Yanına gitti. Onu öptü, kokladı.

— Ne olur, dedi. Söyler misin bana? Aydının ne olduğunu, biliyor musunuz? Acaba öldü mü?

Gül fidanının yaprakları titredi. Kırmızı gonca biraz daha açıldı.

Bilge :

— Oh çok şükür diye sevindi. Birşey söylemiyorsunuz. Sizden onun öldüğünü işitmediğim için ne kadar sevindim. Teşekkür ederim.

Sonra bahçenin öteki çiçeklerine koştu.

— Siz dedi, siz onun nerede olduğunu biliyor musunuz?

Fakat bahçenin bu binbir renkli çiçekleri kokuları etrafa yaymakla meşgüldüler. Bilge :

— Çiçek ne bilecek? dedi. Ben de ne yapacağımı şaşırdım galiba. Artık burada vakit geçirmemeliyim. Aydını aramalıyım, sonra iyice koşabilmek için eteklerini topladı. Bahçe kapısına koştu. Kapı kapalıydı. Fakat anahtarı üzerindeydi. İki elle kilide asıldı kapı boğuk bir sesle açıldı. Bilgecik çorapsız ayaklarına çalılar, çırpılar bata bata koşmağa başadı. Arada sırada arkasına bakıyordu. Kimseyi görmeyince kuvveti artıyor daha hızlı koşuyordu. Sonunda kuvveti kesildi. Bir kayanın üstüne çöktü. Güneş batmıştı. Etrafına şöyle bir bakındı. Ağaçlar yapraklarını dökmüş, çimenler sararmıştı. Demek sonbahar olmuştu. Bunu düşünür düşünmez korkudan gözleri büyüdü :

— Evimden ayrılalı aylar olmuş. Ah büyükanneciğim kim bilir ne kadar üzülmüştür, diye içini çekti. Yine yürümek için ayağa kalktı. Küçücük ayakları ne kadar yorulmuştu. Sonra gecenin ayazı başlamıştı bile. Etraftan korkunç sesler geliyordu.

Bilge, bazı ağaçlarda yaban eriklerini görünce açlığını hatırladı. Bu eriklerden bir avuç kopardı. Fakat bir tanesini bile yiyemedi, acı ve buruktular.

Boynunu büktü, gözyaşları yine durmadan akıyordu :

— Allahım! diye hıçkırıyordu. Allahım bu, büyük dünyada yapayalnız kalmak ne korkunç ne zor şeymiş!...

* *

Bilge, yeniden dinlenmek için kendine bir yer ararken, önünde kocaman bir karga durdu. Simsiyah tüyleri katrana batmış gibi parlıyordu. Başını sağa sola çevirdi. Sonra :

— Kırak, kırak, diye bağırdı. Bilge :

— Bana «yolun açık olsun» diyorsun değilmi? Siyah karga, dedi. Teşekkür ederim. Sana birşey soracağım. Durmadan uçuyorsun. Benim günlerce yürüyerek geçtiğim yerleri sen birkaç saat içinde dolaşabiliyorsun. Ne olur, söyle bana. Aydını, benim sevgili arkadaşımı gördün mü?

— Sana bir iyilik yapmak benim de hoşuma gidecek ama, bu istediğin o kadar zor ki... Senin gibi küçük bir kızın saraya girmesi yasaktır. Daha bahçe kapısından geri dönmeni söyliyecekler.

— Rica ederim güzel karga, sen bunları hiç düşünme. Hele beni sarayın kapısına götür, ondan sonrası kolay. Kapıcılara adımı söylerim. «Aydına haber verin» derim. Aydın adımı duyar duymaz beni karşılamağa koşacaktır. Haydi haydi sen beni hele bir götürüver.

— Peki. Madem ki kendine bu kadar güveniyorsun, gidebiliriz. Sen şurada çalılar arasında beni bekle.

Karga bunları söyler söylemez, kalın sesiyle bir kaç kere bağırdı, kanatlarını acele acele çırptı, süzüldü uçtu gitti. Döndüğü zaman ortalık iyice kararmıştı.

— Bana bak küçük kız, dedi. Gideceğiz, gideceğiz ama gizli. Seni bu kıyafetle görürlerce Aydına yollıyacağın haberi de götürmezler. Onun için ben şöyle bir çare düşündüm. Benim sarayda iş gören bir amca kızım var. O bana

yatak odasına giden arka merdivenin ve oda kapısının anahtarını verdi. Haydi düş peşime.

Bilgeyle karga iki tarafı ağaçlı bir yoldan yürüdüler. Sarayın kapısına geldikleri zaman karga :

— Burada bekliyeceğiz, dedi. Sarayın ışıkları kararınca yani herkes uykuya çekilince şu aralık kapıdan gireceğiz.

Bilge heyecandan titriyordu. Kendi kendine :

— Acaba, diyordu. Bu yaptığım fena bir iş mi? Böyle hırsız gibi, herkesten gizli başkasının evine, sarayına girmek doğru mu? Fakat Aydını bulmak, görmek için işte, bana başka çare olmadığını söylediler. Ne yapayıp? Aydın beni görünce bütün bu yaptıklarımı hoş görecek. Kim bilir ne kadar sevinecek. Hele evdekilerin onu nasıl beklediklerini duyunca ne kadar heyecanlanacak.

Neyse biraz sonra sarayın hemen bütün lâmbaları söndü. Yalnız ötede, beride nöbetçilerin ışıkları yanıyordu. Karga :

— Haydi, dedi. Yürü...

Aralık kapıdan içeri girdiler. Bir merdivenden çıktılar. Dar, uzun bir koridor başına geldiler. Küçük bir lâmba koridoru aydınlatabiliyordu. Karganın amca kızı orada bekliyordu. Yavaşça :

— Ben önden gidiyorum, siz de sessizce arkamdan gelin, dedi. Buradan kimse geçmez, korkmayın.

Fakat Bilge titremeğe başlamıştı :

— Aman, diye yavaşça bağırdı. Arkamızdan birisi geliyor gibi. Kargalar cevap vermedi. Gül pembemsi atlaslarla döşenmiş büyük bir salona girdiler. Duvarlar kabartma güllerle süslenmiş, perdeler, yastıklar, kıymetli ipeklilerden tıpkı güle benzetilerek yapılmış. Bu salondan bundan daha güzel bir başkasına, ondan, yine ondan daha güzel bir başkasına geçtiler. Bilge bu güzellikleri, bu görülmemiş zenginliği gördükçe kendi kendine :

— Sakın bu rüya olmasın, diyordu.

En son salonda iki yatak vardı. Bunlar eşleri olmıyan yataklardı. Baş ve ayak uçları som altındandı. Renkli elmaslar, pırlantalarla işlenmişti.

Karga :

Beyazda Prenses, kırmızıda Prens yatıyor. İşte, dedi.

Bilge şimdi ne yapacağını şaşırmıştı. Yatağın yanına yaklaştı. Prensi arkadan gördü. Bir eliyle kalbini tutuyordu. Yavaşça :

— Aydın, Aydın ben geldim, dedi. Prens bir yandan bir yana döndü. Gözlerini açmamıştı. Fakat Bilge şimdi Prensin yüzünü iyice görebilmişti.

— Eyvah, diye haykırdı. Değil. Bu Aydın değil. Ah ben ne yaptım?

Bu sese Prens uyandı :

— Ne oluyor? diye sordu. Öfkelenmişti. Onlar uykularında rahatsız eden bu küstah kimdi?

Prenses de uyandı. Hayretten gözleri büyümüştü : Yumuşak bir sesle Bilgeye :

— Ne istiyorsun küçük kız, kimsin sen? diye sordu.

Bilge başından geçenleri ağlaya ağlaya anlattı :

— Ah, dedi. Sizi Aydın sanmıştım. Karganın sizi tarifi tıpkı Aydındı. Beni affedin.

Prenses de, Prens de Bilge'nin iyi kalpliliğine bayıldılar. Kargalara da kızmadılar.

— Siz büyük bir iyilik yapmak istemişsiniz, dediler. Biz de size bir iyilik yapalım. Söyleyin ne istersiniz?

Kargalar :

— Artık, dediler, pek ihtiyarladık. Eğer müsaade ederseniz sarayda kalalım, hayatımızın sonuna kadar size hizmet edelim.

Prens, uykusuzluktan, yorgunluktan duracak hali kalmayan Bilgeye acıyarak baktı :

— Haydi, dedi, küçük kız, ben kalkıyorum. Sen şu yatağa yat da biraz uyu, dinlen! Yoksa ayakta öleceksin.

Bilge bu merhametli Prense teşekkür ve sevinç dolu bir bakışla baktı. Sahiden pek yorgundu. Bir söz söyliyecek, bir adım atacak kuvveti kalmadığını gördü. Yatağa düşer gibi yattı, kendi kendine :

— Bu kargalar da iyi hayvanlarmış dedi. Hele Prenses dünyanın en iyisi. Fakat daha fazla düşünemedi, hemen derin bir uykuya daldı.

Ertesi gün yataktan dinç ve neşeli kalktı. Ona ipek elbiseler hazırlanmıştı. Yıkandı, bu güzel elbiseleri giydi.

Prenses :

— Gitme küçük kız! dedi. Burada kal. Seni sıkmamağa çalışırız. Bizimle beraber yaşarsın.

Fakat Bilge razı olmadı. O Aydını aramak için yollara düşmüştü. Ne olursa olsun onu arayacak, bu uğurda ölecekti.

— Bana sağlam bir çizme ile bir araba veriniz! dedi. Aydını arayacağım.

Prens ile Prenses, Bilgenin bu arkadaş sevgisini pek övdüler. Kendi kendilerine :

— Bu ne iyi bir kız, ne bulunmaz bir arkadaş diye düşündüler. Bilgenin istediklerini hazırlamaları için hizmetçilere emir verdiler. Prenses kendi kürklerinden birini, bir de ellerinin üşümemesi için manşon verdi. Hep beraber aşağıya indiler. Küçük Bilgeyi bütün saraydakiler uğurlamak için bahçe kapısına toplanmıştı. Bilge her tarafı altından minimini bir araba gördü. Arabayı, sırtı pırıl pırıl parlayan bir at çekiyordu.

Bilgeyi Prens ve Prenses yardım ederek arabaya bindirdiler. Hayırlı yolculuklar dilediler. Altın araba bir kuş gibi uçtu. Saray da, iyi kalpli, güzel yüzlü Prens ve Prenses de gözden kayboldular.

* * *

Altın araba, karanlık ormanlar içine dalmış, durmadan ilerliyordu.

Bir aralık araba yavaşladı, arabacı başını arkaya çevirdi :

— Küçük bayan! dedi. Talihimiz fena gitti. Yolun ilerisini vahşiler tuttu.

— Vahşiler mi dedin? Aman atı hızlı sür durma!

— Bir şey yapamayız küçük Bayan. her taraftan kuşatıldık. Teslim olacağız.

Bilge büyük bir korku ve heyecanla başını uzattı baktı. Sahiden yapacak bir iş kalmamıştı.

Tam bu sırada vahşiler de arabanın etrafını sardılar. Atı çektiler, arabacıyı kıskıvrak bağladılar. Küçük Bilgeyi arabadan indirdiler.

İhtiyar bir vahşî karısı :

— Toplu bir kız! dedi. Semiz bir kuzu yavrusuna benziyor. Ne tatlı, ne lezzetli olacak.

Kadının öyle kocaman bir ağzı, öyle korkunç bakışları vardı ki, Bilgenin ödü koptu.

Bu sırada yanlarına elinde pırıl pırıl parlayan bir bıçakla başka bir vahşî geldi. Kadın onu görünce :

— Getirdin mi? dedi. Hemen elinden yeni bilenmiş bıcağı kaptı. Zavallı Bilgecik hâlâ bu sözlerden, bu hazırlıklardan birşey anlıyamamıştı. Fakat tam bu sırada vahşi kadın :

— Ay! diye avazı çıktığı kadar haykırdı.

Vahşi kadının sırtına asılı olan küçük yaramaz kızı hart tadak annesinin kulağını ısırmıştı. Vahşi kadın ansızın duyduğu bu acı yüzünden elinden bıçağı düşürmüştü. Küçük vahşi kız :

— O, benimle oynayacak! dedi. Manşonunu güzel elbiselerini bana verecek. Onunla beraber bu güzel arabada gezeceğiz.

Küçük kızın bütün bu dediklerini yaptılar. Çünkü çok arsızdı, hem de öyle kuvvetli bir boğazı vardı ki bar bar bağırıyordu. Bilge ile arabaya oturdular, dalların, taşların üzerinden geçerek ormanın derinliklerine doğru gitmeğe başladılar. Küçük vahşî kız, Bilge kadar büyük olduğu halde ondan daha kuvvetli idi, omuzları daha geniş, rengi de daha esmerdi. Gözleri simsiyahtı, fakat üzgün görünüyordu.

Kolunu Bilgenin beline sararak :

— Ben sana kızmadıkça kimse seni kesemez! dedi. Sonra Bilgenin güzel gözüne bakarak :

— Sen mutlaka bir Prensessin! diye sözünü tamamladı.

Bilge :

— Hayır! diyerek ona başından geçen şeylerin hepsini ve küçük Aydını ne kadar sevdiğini anlattı.

Şimdi araba durmuştu. İn gibi bir evin bahçesinde idiler. Burası baştan aşağı deliklerle dolu idi.

Bu deliklerde de kargalar uçuşuyordu. Birisi insan parçalayıp yiyebilecek gibi görünen kocaman çoban köpekleri de havalara sıçrıyor fakat hiç havlamıyorlardı. Çünkü bu yasaktı. Eski ve duvarları kapkara olmuş toprak katındaki büyük odada kocaman bir ateş yanıyordu. Tavana yükselen dumanlar ortadaki deliklerden dışarıya çıkıyordu. Büyük bir tencerede bir çorba pişirilmiş, tavşanlarla tavşan yavruları şişe çevrilmişti.

Vahşi kız :

— Bu gece benimle vahşi hayvanlarımın arasında yatacaksın? dedi.

Onlara yiyecek, içecek verildi. Sonra yatmak için otlar ve samanlar konulmuş bir köşeye gittiler. Buranın tavanında, üstünde yüzlerce güvercinin tünediği sırıklar ve tahtalar vardı. Bunlar uyuyormuş gibi görünüyorlardı ama, küçük kızlar oraya gidince şöyle birazcık kımıldadılar.

Vahşi çocuk :

— Bunların hepsi benimdir, kimse karışmaz! diye en

yakında bulunanlardan birini bacaklarından tuttu, kuş kanatlarını çırpıncaya kadar salladı .

Sonra, bir sürü sırıklarla kapanmış bir deliği göstererek :

— Burada benim bir ormanlar güzel geyiğim vardır! diye deliğin kapısını açtı. Bir Ren geyiği çıkardı. Hayvanın boynunda da bir bakır halka vardı. Hayvan bu halkadan bağlanmıştı.

— Her akşam onun boynuna keskin bıçağımı sürter, korkuturum!

Duvarın bir deliğinden kocaman bir bıçak çıkartarak hayvanın boynuna sürtmeğe başladı.

Bilge :

— Bıçağını gece yanında mı alıkoymak istiyorsun? diye sordu. Bundan korkmuş gibi görünüyordu.

Küçük vahşi kız :

— Her zaman bıçakla uyurum! dedi. Ne olacağını kim bilir? Hem sen bana bir kere daha Aydını anlatsana, dünyayı ne için böyle dolaştığını söylesene!

Bilge :

Hikâyesini bir başından kadar anlattı. Yabani güvercinler başının üstünde gugur gugur ötüyorlar, öteki evcil güvencinler de derin derin uyuyorlardı. Küçük vahşi kız bir kolunu Bilgenin boynuna dolayarak, öteki elinde kocaman bıçağı olduğu hâlde horulduya horulduya uyudu. Zavallı Bilgecik, uyumak şöyle dursun bir gözünü bile kapayamadı.. Nasıl uyusun? Ertesi sabaha diri mi, ölü mü çıkacağını bilmiyordu. Vahşiler ateşin etrafına oturmuş, masal, şarkı söylüyor, yiyip iyçiorlardı. Vahşi kadın da odun kırıyordu. *Zavallı küçük kıza bunları seyretmek hiç de zevk vermiyordu.*

Bu sırada yabani güvercinler :

— Kurre! Kurre! Biz küçük Aydını gördük! dediler. Büyük bir beyaz tavuk kızağını götürüyor, o da Kar Prensesin

kızak arabasında oturuyordu. Biz yuvalarımızda otururken onlar ormandan geçtiler. Kar Prenses bizim yavru güvercinlerimize baktı ve yavrularımızın hepsi öldü. Kurre, Kurre!

Bilge :

— Siz orada tepede neler söylüyorsunuz? dedi. Kar Prenses nereye gidiyordu? Ne biliyorsanız söylesenize!

— Herhâlde Lâponyaya gidiyordu. Çünkü orası her zaman kar ve buz altındadır. Daha fazla bilgi edinmek istersen şurada bağlı duran Ren geyiğine sor. O oralarını çok iyi bilir!

Ren geyiği söze karıştı :

— Orada kar ve buz vardır. Orası bahtiyar bir ülkedir. Orada insan pırıl pırıl parıldayan vadiler ve dereler üzerinde koşup sıçrayabilir. Kar Prensesin yazlık çadırı oradadır. Fakat asıl sarayı daha yukarda kuzey kutbundadır. Şipitzberg denilen adadadır.

Bilge içini çekerek :

— Ah, Aydın, sevgili Aydın! dedi.

Bu konuşmalardan uykusu kaçan vahşi kız da Bilgeye :

— Susacak mısın, yoksa bıçağımı karnına saplıyayım mı? diye bağırdı.

Sabah olunca Bilge vahşi kıza yabani güvercinlerin gece anlattıklarını bir bir tekrar etti. O da kaşlarını çatıp başını sallayarak dinledikten sonra :

— Bunda anlaşılmıyacak bir şey yok!

Diyerek Ren geyiğine :

— Lâponyanın nerede olduğunu biliyor musun? diye sordu.

Hayvan :

— Orayı benden daha iyi bilebilecek başka kim olabilir? dedi. Gözleri pırıl pırıl parlıyordu. Orada doğdum, orada büyüdüm. Oradaki karlı ovalarda az mı dolaştım?

Vahşi kız Bilgeye :

— Dinle dedi. Görüyorsun ya, bizim adamların hepsi gitti. Yalnız annem burada kaldı. O da bir yere gitmiyecek. Kahvaltı ettikten sonra uyuyakalır. O zaman senin için birşeyler yapacağım!

Küçük Aydın hakikaten Kar Ecenin yanında. Orada her istediğini, her dilediğini yerine getiriyorlar. Kalbine bir ayna parçası, gözlerine de bir cam parçası girmiş. Eğer bunlar kalbinden ve gözünden çıkarılmazsa bir daha iyi gören, iyi düşünen bir insan olamaz. Kar Ece de onu elinde tutuyor.

Ren geyiği :

— Bilgeye bu işleri yapabilmesi için bir kuvvet veremez misin? diye sordu.

— Elinde olandan fazla kuvvet veremem. Elindeki kuvvetin ne kadar büyük olduğunu görmüyor musun? Böyle yalın ayak bütün dünyayı dolaşabilmesi için bütün hayvanlarla insanların ona ne kadar yardım ettiklerini görmüyor musun? Onun bizden kuvvet almağa ihtiyacı yok. Onun bütün kuvveti kalbindedir; çünkü o saf, temiz kalpli, güzel bir kız! Eğer o, kendisi Kar Ecenin sarayına girip küçük Aydına yardım edemezse biz hiç birşey yapamayız. Buradan iki mil ilerde Kar Ecenin bahçesi başlar, oraya kadar çocuğu götürebilirsin. Onu orada karlarla örtülü, kırmızı taneli yemişlerle süslü olan çitin yanına bırakırsın. Sen de orada çok kalmamağa çalış, hemen dön buraya gel.

Bilge :

— Çizmelerim, deri eldivenlerim! diye bağıra dursun, geyik onu sırtlayınca hemen yıldırım hızıyla oraya götürüp bıraktı. Sonra gözlerinden iri, sıcak yaşlar akarak onun alnından öptü, elinden geldiği kadar hızla koşarak geri geldi.

Zavallı Bilge Finmark'ın bu soğuk köşesinde eldivensiz, çizmesiz kaldı.

Gücünün yettiği kadar kuvvetle ileriye doğru koştu. Birdenbire önüne bir ordu kar tanesi çıktı. Bunlar havadan düşmüyorlardı. Kuzey ışığının içinde parlayan bu tanecik-

lerin toprak üstünde oradan oraya uçuştukları görünüyordu. Bunlar yakına geldikçe büyüyorlardı. Bilge pertavsızın altında onları evvelce de böyle büyük olarak gördüğünü hatırladı ama, onlar, bu sefer daha büyük, daha korkunç idiler. Bunlar Kar Ecenin ileri karakolları idi.

Kimisi kirpi şeklinde, kimisi hain bakışlı kafalar, kimisi de tüyleri diken diken dikilmiş ayı şeklinde beyaz renkli hayvanlardı.

Bilge oturup dua etmeğe başladı. Hava o kadar soğuktu ki, zavallı ağzından duman gibi çıkan nefesini görüyordu. Nefesi bir duman gibi ortalığı kaplamağa başladı. Gittikçe kalınlaştı.

Bilge durmadan yürüyordu. Nihayet Kar Ecenin sarayına geldi.

Biz gelelim Aydına! O Bilgeyi hiç düşünmediği gibi, onun şimdi dışarda sarayın kapısı önünde olduğunu bile bilmiyordu.

Kasırga şeklindeki Kar Ecenin sarayının duvarlarını kapamış, kapılarını örtmüştü. Bu kar yığınları arasında açılan yollar kapı ve pencerelerin yerini tutuyordu.

Kar Ecenin salonları boş, büyük ve soğuktu. Büyük yerin tam ortasında donmuş büyük bir göl vardı. Buzları binlerce parçaya kırılmıştı. Fakat bunlar o kadar birbirine benzer, birbirine eş parçalardı ki! Kar Ece evde bulunmadığı zamanlar bu gölün ortasında oturtur ve dünyada en iyi şeyin de bu olduğunu söylerdi.

Küçük Aydın soğuktan mosmor olmuştu, hemen hemen siyah denecek kadar morarmıştı. Kendisini Kar Ece öptüğü için bunu farkında bile değildi. Çünkü kalbi buz tutmuştu.

Gözündeki cam parçası sayesinde buz parçalarından öyle güzel, öyle hoş şekiller yaptığı halde istediği kelimeyi yazamıyordu. Kar Ece ona :

— Eğer «sonsuzluk» kelimesini yazarsan seni serbest bırakacağım. Sana bütün dünyayı hediye edeceğim, üstelik yeni bir kızak da vereceğim! demişti.

Fakat imkân yok, bunu yapamıyordu.

Kar Ece :

— Şimdi hemen sıcak memleketlere gideceğim, oradaki siyah saksılarıma bakmak istiyorum! demişti. Bunlar Etna ve Vezüv denilen yanar dağlardı. Oralarını biraz beyazlatacağım.. Limonlarla üzümlerin iyi ürün vermesi için bu lâzımdır.

Sonra uçup gitmişti.

Aydın şimdi bu büyük, bomboş, buz gibi soğuk salonlarda yalnız kalmıştı. Buz parçalarına bakarak düşünüyordu. O kadar hareketsiz, o kadar sessizdi ki, görenler onu donmuş zannederlerdi.

Tam bu sırada da Bilge sarayın büyük giriş yolundan giriyordu. Kar tipileri yolunu kesmek istedi ama o durmadı. Nihayet Bilge, Aydını gördü. Hemen koşup boynuna sarıldı, onu sıkı sıkıya kucakladı ve bağırdı :

— Aydın! Sevgili Aydın! Tatlı Aydın! Nihayet seni buldum.

Fakat o, sessiz sedasız, buz gibi duruyordu. Bunu gören küçük Bilgenin gözlerinden sıcak gözyaşları akmağa başladı. Bu yaşlar Aydının göğsüne düştü, oradan kalbine geçti. Kalbindeki küçük ayna parçasını eritti.

Aydın etrafına bakındı, sonra şarkı söylemeğe başladı :

Gülleri bütün güzellikleriyle severdim
Bizi mesut eden her şeyi severdim.

Şimdi Aydın da ağlamağa başlamıştı. O kadar ağladı ki gözlerindeki ayna parçaları da eridi ve Bilgeyi gördü. Sevinçle haykırdı :

— Bilge! Sevgili Bilge! Tatlı Bilge! şimdiye kadar neredeydin? Ben neredeyim?

Sonra etrafına bakındı. Burası ne kadar soğuk? dedi. Bilgeye sarılarak sevincinden güldü, ağladı.

Nihayet ikisi de yorulunca buzdan harflerin üzerine oturdular. Bilge onun yanaklarını öptükçe Aydının yanakları kızarmağa başladı. Gözlerinden öptü, onlar da evvelki gibi parlak oldular, ellerinden, ayaklarından öptü, sıhhatli ve kuvvetli oldu. Sonra Ecenin istediği şeyi yazdılar. Onun da nerede ise gelme vakti idi.

Sonra iki küçük elele tutuşarak saraydan çıktılar. Büyükannelerinden ve damdaki güllerden konuştular. Onlar ilerledikçe rüzgâr kesiliyor, güneş çıkıyordu. Çalılığı geçtikleri zaman Ren geyiğinin orada olduğunu gördüler. Geyik, gelirken birer geyik daha getirmişti. Bunlar Bilge ile Aydını evvelâ ısınmaları için Finmarklı kadının evine, sonra da onlara yeni elbiseler diken ve kızaklarını tamir eden Lâponyakadar götürerek uğurladılar.

Sonra Ren geyikleriyle Lâponyalı kadın onları sınıra kada r götürerek uğurladılar.

— Yolunuz açık olsun! dediler.

Rastladıkları ilk küçük kuşlar cıvıldaşmağa başladılar. Ağaçlar tomurcuklandı ve birden çok güzel bir at çıktı. Bilge bu atı hemen tanıdı. Altın arabasına koşulmuş olan attı. Üstünde de kafasında kırmızı bir şapka, belinde tabancalarla küçük bir kız vardı. Bu da küçük vahşi kızı idi. Hemen Bilge de onu tanımıştı.

Bu ne büyük bir sevinçti. Bilge ona bütün başından geçenleri anlattı. Sonra vahşi kızın onların elini sıkarak müsaade aldı ve gitti.

Elele tutuşarak yürüdüler, onlar yürüdükçe güzel bir bahar havası başladı. Çiçekler mis gibi kokuyordu. Nihayet doğdukları şehre vardılar.

Hemen büyükannelerinin evine gittiler, kapıdan girerek merdivenleri çıktılar. Odalarına girdikleri zaman herşe-

yin bıraktıkları gibi yerli yerinde durduğunu gördüler. İhtiyar saat da «Tik! Tak!» diye işliyordu.

Fakat onlar tam kapıdan girerlerken artık büyük insanlar olduklarını görmüşlerdi. Damdaki güller de büyümüş, açık pencerelerden odaya sarkmışlardı. Damda iki küçük çocuk iskemlesi de duruyordu. Aydınla Bilge bu iskemlelere oturup elele tutuştular.

Kar Ecenin yanındaki boş ve soğuk dakikaları korkulu bir rüya gibi unuttular. Büyükanneleri Tanrının insanlara en büyük vergisi olan güneşin sıcak ışıklarının önüne oturmuş elindeki kalın kaplı kitaptan şunları okuyordu : «Sizin yolunuzu şaşıracağınız, çocukluk edeceğiniz zamanlar olatır. Yolunuzu şaşırmamaya dikkat ediniz!»

Aydınla Bilge birbirlerinin gözlerine baktılar. Dışarıda ortalığı neşeye, sıcağa boğan bir yaz güneşi vardı.

— S O N —

KÖPRÜ ALTI ÇOCUKLARI: Üvey annesinin yüzünden evinden kaçan bir çocuğun köprü altındaki sefil yaşantısını ve sahipsiz çocukların hayat hikâyelerini anlatan bir kitap.

SOKAK ÇOCUĞU: Sosyal hayatımızın üzüntülü bir yönünü ve binlerce emsali içinden seçilen bir çocuğun macerasını güzel bir üslûpla anlatan hissî bir kitap.

BABASININ OĞLU: Tipik ailenin çocukları üzerindeki etkisini en ince ve en acıklı, yönleri ile ibret verici bir şekilde anlatan bir kitap.

HIRSIZIN OĞLU: Babasının hatasını ve cemiyetin ağır suçlamasını omuzlarında taşıma ızdırabı içindeki bir çocuğun yaşantısını anlatan ibret verici bir kitap.

SERSERİ ÇOCUKLAR: Hayat şartlarının kötü bir muhite sürüklediği iyi yetişmiş ve işlerinde iyilik cevherini her muhitte kaybetmemiş çocukların yaşantılarını anlatan bir kitap.

YOLUNU ŞAŞIRAN ADAM: Sonradan görmüş bir zengin ile babasından daha olgun hayat anlayışlarını anlatan bir kitap.

ESKİCİ BABA: Fakir bir çocuğun sokakta karşısına çıkan Eskici baba ile birlikte geçen yaşantılarını anlatan hissî bir kitap.

UNUTULAN ÇOCUK: Zengin bir ailenin çocuğu iken terkedilen bir çocuğun kendi başına hayat mücadelesini ve başına gelenleri anlatan bir roman.

AH BU ÇOCUKLAR: Akıllı ve uslu bir çocuğun şımarık ve zengin çocukları arasındaki yaşantıyı ve onları doğru yola getirişinin hikâyesini anlatan bir kitap

HUYSUZ ÇOCUK: Zengin bir ailenin huysuz şımarık çocuğunun fakir arkadaşları ar[illegible]şantısını anlatan bir kitap.